

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ

У. ВОТ

представено на 8 януари 2015 година¹

Дела C-605/13 P и C-630/13 P

Issam Anbouba

срещу

Съвет на Европейския съюз

„Жалби — Ограничителни мерки, взети срещу Сирия — Мерки, насочени срещу лица и образувания, които се ползват от режима или го подкрепят — Замразяване на финансови средства и икономически ресурси — Критерии за включване в списъка — Широка свобода на преценка на Съвета — Тежест на доказване“

1. От март 2011 г. президентът Башар ел Асад и воденият от него режим са обект на протести в Сирия. Предпочетеното от режима средство за отговор на тези протести са репресиите, които вкарата страната в гражданска война.
2. В отговор на жестокостите на режима на Башар ел Асад Европейският съюз решава да въведе ограничителни мерки. Целта им е оказване на натиск върху режима, така че същият да се откаже от насилието срещу гражданското население. Те имат общ обхват, когато се отнасят до забрани за износ на някои продукти за Сирия, или индивидуален обхват, когато се отнасят по-специално до замразяване на финансови средства и икономически ресурси на физически и юридически лица, които са свързани със сирийския режим.
3. Следователно, въпреки че ограничителните мерки са формално насочени към държава, те засягат на практика физически и юридически лица, които се разглеждат като пряко отговорни за ситуацията, срещу която възнамерява да се бори Европейският съюз, допринасят за нея или са овластени да повлияят за разрешаването ѝ².
4. Ограничителните мерки, взети срещу сирийския режим, са постъпателни. Първоначално те бяха насочени към лица с оглед на служебните им функции в рамките на държавния апарат. След като констатира, че въпреки този първи набор от мерки репресиите срещу гражданското население продължават, Съюзът разширява впоследствие обхвата на мерките по отношение на други слоеве от населението, сред които присъстват редица ръководители на предприятия.
5. Това разширяване на персоналното приложно поле на ограничителните мерки повдига въпроси, свързани с доказване на връзките, които поддържат лицата, включени в списъците за замразяване на финансовите средства, с режима на третата държава, срещу която са насочени мерките.
6. Точно такава е проблематиката в основата на настоящите дела.

1 — Език на оригиналния текст: френски.

2 — Вж. *Beaumont, C. Les mesures restrictives de l'Union européenne*. Bruylant, Bruxelles, 2014, p. 445.

7. С двете си жалби г-н Anbouba моли Съдът да отмени двете решения на Общия съд на Европейския съюз Anbouba/Съвет³, с които Общият съд е отхвърлил жалбите му за отмяна на няколко решения за замразяване на финансови средства, които се отнасят до него.
8. Според постановеното в решенията на Общия съд, след като е приел, че ръководителите на основните сирийски предприятия могат да бъдат разглеждани като лица, свързани със сирийския режим, предвид това че търговските дейности на споменатите предприятия не могат да просперират, ако не се ползват от благоприятното положение на режима, като в замяна на това му оказват подкрепа, Съветът на Европейския съюз е възнамерявал да приложи спрямо ръководителите на основните предприятия в Сирия презумпция за подкрепа на сирийския режим.
9. Общият съд приема въз основа на съвкупност от факти, че такава презумпция е могла да бъде приложена по отношение на г-н Anbouba.
10. В присъщите на производството по обжалване граници Съдът е приканен да реши дали с решенията си Общият съд е нарушил или не произтичащите от практиката на Съда правила свързани с тежестта на доказване по отношение на ограничителните мерки.
11. В настоящото заключение ще предложи, след като направя преглед на неотдавнашната практика на Съда, от която се извеждат такива правила, отхвърлянето на настоящите жалби.
12. Всъщност макар мотивите на Общия съд, построени около понятието за презумпция, да изглеждат оспорими, ще изложа причините, поради които считам, че напълно основателно последният е достигнал до заключението, че Съветът е удовлетворил тежестта на доказване, която пада върху него по отношение на ограничителните мерки, по-специално предвид критерия за включване в списъка съгласно общите правила, свързани с ограничителните мерки, насочени срещу сирийския режим, за определянето на който Съветът се ползва с широка свобода на преценка, както и предвид наличието на съвкупност от общоизвестни и неоспорени факти, предвид характерните особености на този режим и контекста на гражданска война в Сирия.

I – Обстоятелства в основата на спора

13. В обжалваните съдебни решения Общият съд представя обстоятелствата в основата на спора, както следва:

- „1 На 9 май 2011 г. Съветът [...] приема на основание член 29 ДЕС Решение 2011/273/ОВППС относно ограничителни мерки срещу Сирия (ОВ L 121, стр. 11). Член 4, параграф 1 от това решение гласи, че се замразяват всички финансови средства и икономически ресурси, принадлежащи, притежавани, държани или контролирани от лица, отговорни за тежките репресии срещу гражданското население в Сирия, и от физически или юридически лица и свързани с тях образувания, изброени в приложението към посоченото решение. Правилата относно замразяването са определени в останалите параграфи от същия член. Съгласно член 5, параграф 1 от Решение 2011/273 Съветът съставя споменатия списък.
- 2 С Решение 2011/522/ОВППС от 2 септември 2011 година за изменение на Решение 2011/273 (ОВ L 228, стр. 16) Съветът разширява по-специално приложното поле на член 4, параграф 1 от последното решение по отношение на всички финансови средства и икономически ресурси, принадлежащи, притежавани, държани или контролирани от лица,

3 — T-563/11, EU:T:2013:429, наричано по-нататък „решение T-563/11“, и T-592/11, EU:T:2013:427, наричано по-нататък „решение T-592/11“ (наричани по-нататък общо „обжалваните съдебни решения“).

отговорни за жестоките репресии срещу гражданското население в Сирия, както и от физически или юридически лица, които се ползват от режима или го подкрепят и свързаните с тях физически и юридически лица, изброени в приложението. Тогава името на жалбоподателя г-н Issam Anbouba е включено в този списък. Мотивите за включването, които са посочени в съответната графа на този списък, са следните: „Председател на Issam Anbouba Est. for agro-industry^[4]. Оказва икономическа подкрепа на сирийския режим“.

- 3 Регламент (ЕС) № 442/2011 на Съвета от 9 май 2011 година относно ограничителни мерки с оглед на положението в Сирия (ОВ L 121, стр. 1) е приет на основание член 215, параграф 2 ДФЕС^[5] и Решение 2011/273. Съгласно член 4, параграф 1 от него се замразяват всички финансови средства и икономически ресурси, принадлежащи на, притежавани, държани или контролирани от физическите или юридическите лица, образуванията и органите, изброени в приложение II. Регламент (ЕС) № 878/2011 на Съвета от 2 септември 2011 година за изменение на Регламент № 442/2011 (ОВ L 228, стр. 1) изменя по-специално приложение II към Регламент № 442/2011 и включва името на жалбоподателя в списъка на лицата, образуванията и органите, засегнати от въпросната мярка. Посочените мотиви за включването му в списъка в приложението са същите като посочените в приложението към Решение 2011/522.
- 4 Решение 2011/628/ОВППС на Съвета от 23 септември 2011 година за изменение на Решение 2011/273 (ОВ L 247, стр. 17) и Регламент (ЕС) № 1011/2011 на Съвета от 13 октомври 2011 година за изменение на Регламент № 442/2011 (ОВ L 269, стр. 18) запазват името на жалбоподателя в списъка, посочен в точка 3 по-горе, и въвеждат информация, свързана с датата и мястото му на раждане.
- 5 На 7 октомври 2011 г. жалбоподателят подава искане до Съвета за преразглеждане на решението, с което името му е включено във въпросния списък, на което Съветът дава отрицателен отговор на 14 ноември 2011 г.
- 6 С Решение 2011/684/ОВППС на Съвета от 13 октомври 2011 година за изменение на Решение 2011/273 (ОВ L 269, стр. 33) се добавя наименованието на ново образование в списъка на лицата, образуванията и органите, засегнати от въпросните мерки, и се изменят по същество някои разпоредби на Решение 2011/273. С Решение 2011/735/ОВППС на Съвета от 14 ноември 2011 година за изменение на Решение 2011/273 (ОВ L 296, стр. 53) се въвеждат допълнителни ограничителни мерки по отношение на лицата, включени в списъка.
- 7 На 14 октомври 2011 г. Съветът публикува известие на вниманието на лицата и образуванията, срещу които се прилагат ограничителните мерки, предвидени в Решение 2011/273, изменено с Решение 2011/684, и в Регламент № 442/2011, изменен с Регламент № 1011/2011 (ОВ C 303, стр. 5).
- 8 Решение 2011/273 е отменено и заменено с Решение 2011/782/ОВППС на Съвета от 1 декември 2011 година относно ограничителни мерки срещу Сирия (ОВ L 319, стр. 56) след приемането на нови допълнителни мерки, като същото запазва името на жалбоподателя в списъка на лицата, образуванията и органите, засегнати от мерките.

4 — Наричано по-нататък „SAPCO“.

5 — Отбелязвам все пак, че в съображенията на Регламент № 442/2011 се съдържа позоваване на член 215 ДФЕС, без обаче да се уточнява дали мерките са приети по силата на параграф 1, или параграф 2 от този член.

- 9 С Решение за изпълнение 2012/37/ОВППС на Съвета от 23 януари 2012 година за изпълнение на Решение 2011/782 (ОВ L 19, стр. 33) се добавят други лица и образувания във въпросния списък, а с Решение 2012/122/ОВППС на Съвета от 27 февруари 2012 година за изменение на Решение 2011/782 (ОВ L 54, стр. 14) се предвиждат нови мерки срещу лицата, включени в списъка.
- 10 Регламент (ЕС) № 36/2012 на Съвета от 18 януари 2012 година относно ограничителни мерки с оглед на положението в Сирия и за отмяна на Регламент № 442/2011 (ОВ L 16, стр. 1) на свой ред е изменен с Регламент (ЕС) № 168/2012 на Съвета от 27 февруари 2012 г. (ОВ L 54, стр. 1), с който се включват и други имена в списъка на лицата, образуванията и органите, засегнати от мерките, и се предвиждат нови мерки срещу лицата, включени в списъка. С Регламент за изпълнение (ЕС) № 410/2012 на Съвета от 14 май 2012 година за прилагане на член 32, параграф 1 от Регламент № 36/2012 (ОВ L 126, стр. 3) се изменя информацията, свързана с датата и мястото на раждане на жалбоподателя, както и мотивите за включването му в списъка в приложение II към Регламент № 36/2012 по следния начин:

„Оказва финансова подкрепа за репресивния апарат и полувоенните групировки, упражняващи насилие срещу гражданското население в Сирия. Предоставя недвижими имоти (помещения, складове) за създаването на временни центрове за задържане. Финансови връзки с висшестоящи сирийски служители“.

II – Жалбите пред Общия съд

14. Г-н Anbouba подава две жалби за отмяна пред Общия съд.
15. В първата жалба (дело T-563/11) актовете, чиято отмяна се иска с първоначалната жалба или с писмените становища за изменение на исканията, са следните:
- Решение 2011/522,
  - Решение 2011/628,
  - Решение 2011/782,
  - Регламент № 878/2011 и
  - Регламент № 36/2012,

доколкото името на г-н Anbouba е включено в списъка на лицата, за които се отнасят ограничителните мерки, приети с оглед на положението в Сирия.

16. Във втората жалба (дело T-592/11) актовете, чиято отмяна се иска с първоначалната жалба или с писмените становища за изменение на исканията, са следните:
- Решение 2011/684,
  - Решение 2011/782,
  - Регламент № 1011/2011,
  - Регламент № 36/2012 и

— Регламент за изпълнение № 410/2012,

доколкото името на г-н Anbouba е включено в списъка на лицата, за които се отнасят ограничителните мерки, приети с оглед на положението в Сирия.

III – Обжалваните решения

17. В първата жалба (дело T-563/11) г-н Anbouba предявява шест основания за отмяна, но оттегля три от тях. Общият съд разглежда трите оставши основания, а именно второто, изведено от нарушаване на правилата на доказване и от явни грешки в преценката, свързани с мотивите за включването на г-н Anbouba в списъка на лицата, обект на ограничителните мерки, третото, изведено от нарушаването на правото на защита, и четвъртото, изведено от нарушаването на задължението за мотивиране.

18. Във втората жалба (дело T-592/11) г-н Anbouba предявява шест основания за отмяна, но оттегля последните две. Общият съд разглежда останалите четири основания, а именно първото, изведено от нарушаване на принципа на презумпцията за невинност и от разместване на доказателствената тежест, второто, изведено от явни грешки в преценката, свързани с мотивите за включването на г-н Anbouba в списъка на лицата, обект на санкционните мерки на Съюза, третото, изведено от нарушаване на правото на защита, и четвъртото, изведено от нарушаване на задължението за мотивиране.

19. След като разглежда и отхвърля всяко едно от основанията в двете жалби, Общият съд ги отхвърля и осъжда г-н Anbouba да заплати съдебните разноски.

IV – Исканията на страните пред Съда

20. По дела C-605/13 P и C-630/13 P г-н Anbouba иска от Съда:

- 1) да отмени обжалваните съдебни решения,
- 2) да постанови ново решение, с което:
  - решението за вписване на г-н Anbouba в списъка на лицата и образуванията, по отношение на които са наложени икономическите санкции, да се обяви за незаконосъобразно,
  - да се отменят решенията и регламентите, оспорени по дела T-563/11 и T-592/11, и
  - да бъде осъден Съветът да заплати съдебните разноски в производствата пред всяка от инстанциите.

21. Съветът иска от Съда:

- да отхвърли жалбите,
- при необходимост и при условията на евентуалност да отхвърли жалбите срещу действащите актове, и
- да осъди г-н Anbouba да заплати съдебните разноски в производствата по обжалване.

22. Комисията иска от Съда:

- да отхвърли жалбите, и
- да осъди г-н Anbouba да заплати съдебните разноски.

V – Жалбите

23. И двете жалби се позовават на две еднакви основания.

24. С първото основание г-н Anbouba оспорва приложената от Общия съд по отношение на него презумпция за свързаност със сирийския режим, а с второто — отсъствието на нормален контрол от страна на Общия съд върху съответните решения и регламенти.

25. Жалбите са насочени срещу следните точки от обжалваните решения.

26. Точки 32 и 33 от Решение T-563/11 (които по същество са идентични с точки 42 и 43 от Решение T-592/11) са формулирани по следния начин:

„32 От съображенията на Решение 2011/522 е видно, че след като ограничителните мерки, приети с Решение 2011/273, не са довели до прекратяване на репресиите на сирийския режим срещу [сирийското] гражданско население, Съветът е счел, че е необходимо посочените мерки да се приложат по отношение на допълнителни лица и образувания, които се ползват от режима или го подкрепят, по-специално към лицата и образуванията, които финансират или оказват логистична подкрепа на режима, особено на апарата за сигурност, или които подкопават усилията за мирен преход към демокрация. Следователно се оказва, че Решение 2011/522 е разпростряло ограничителните мерки и по отношение на основните сирийски предприемачи, като Съветът е приел, че [ръководителите на основните сирийски предприятия] могат да бъдат разглеждани като свързани със сирийския режим лица, тъй като търговските дейности на [посочените] предприятия не могат да просперират, ако не се ползват от благоразположението на посочения режим, като в замяна на това му оказват известна подкрепа. По този начин Съветът е имал намерението да приложи презумпция за подкрепа на сирийския режим спрямо ръководителите на основните предприятия в Сирия.

33 По отношение на жалбоподателя от доказателствата по делото е видно, че Съветът е приложил такава презумпция поради функциите му на председател на [SAPCO], основно дружество в хранително-вкусовата промишленост[, което по-специално притежава 60 % пазарен дял от сектора на соевото масло], на ръководител на няколко дружества, извършващи дейност в областта на недвижимите имоти и образованието, и на съосновател и член на управителния съвет на [...] Cham Holding[, най-голямото частно дружество в Сирия], създадено през 2007 г., както и поради заеманата от него длъжност на генерален секретар на търговско-промишлената камара в град Homs (Сирия)“.

27. За да провери дали Съветът е допуснал грешка при прилагане на правото, като е използвал презумпция, Общият съд се позовава в точка 35 от решение T-563/11 и точка 45 от решение T-592/11 на съдебната практика в областта на конкурентното право, съгласно която институциите могат да използват презумпции, отразяващи възможността за органа, върху който пада тежестта на доказване, да изведе определени заключения въз основа на емпирични правила, следващи от обичайния ход на събитията⁶. Той припомня в точка 36 от решение T-563/11 и в

⁶ — Общият съд се позовава по-специално на решение Akzo Nobel и др./Комисия (C-97/08 P, EU:C:2009:536, т. 60—63).

точка 46 от решение T-592/11, че макар дадена презумпция да е трудно оборима, тя остава допустима, ако е пропорционална на преследваната законосъобразна цел, ако е налице възможност да се приведат доказателства за противното и ако правото на защита е гарантирано⁷.

28. В същите точки Общият съд се позовава на практиката на Европейския съд по правата на човека, съгласно която член 6, параграф 2 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г., не отхвърля прилагането на фактически и правни презумпции, но задължава държавите да ги поставят в разумни граници, които вземат предвид сериозността на правно защитеното благо и съхранят правото на защита⁸.

29. В точка 37 от решение T-563/11 и точка 47 от решение T-592/11 Общият съд се позовава също така на точка 69 от решение *Tau Za/Съвет*⁹, от която е видно, че по отношение на решенията за замразяване на финансови средства използването на презумпции не е изключено, стига да са предвидени в разглежданите актове и да отговарят на целта на тази правна уредба.

30. Като прилага споменатите положения от съдебната практика по делото, Общият съд преценява, на първо място, в точка 38 от решение T-563/11 и точка 48 от решение T-592/11, че предвид авторитарната природа на сирийския режим и строгия контрол, упражняван от държавата върху сирийската икономика, Съветът е можел да разглежда като емпирично правило факта, че дейностите на един от основните бизнесмени в Сирия, активен в много сектори, не са можели да просперират, без същият да се е ползвал от посочения режим и да му е оказал в замяна някаква подкрепа.

31. На второ място, Общият съд разглежда дали презумпцията е пропорционална на преследваната от Съвета цел, дали е оборима и дали при нея е спазено правото на защита на г-н Anbouba.

32. В точка 40 от решение T-563/11 и точка 50 от решение T-592/11 Общият съд припомня целите на Решение 2011/522, обезпечителния характер на приетите мерки и изключително важните съображения, свързани със сигурността на Съюза и на неговите държави членки или с осъществяването на международните им отношения, които могат да не допуснат заинтересуваното лице да бъде уведомено за определени доказателства. Общият съд стига до извода, че използването на презумпцията от Съвета изглежда пропорционално.

33. В точка 41 от решение T-563/11 и точка 51 от решение T-592/11 Общият съд установява, че презумпцията е оборима, доколкото Съветът е трябвало да запознае лицата, засегнати от ограничителните мерки, с мотивите за включването им в списъците и доколкото тези лица са можели да се позоват на факти и данни, които единствени са можели да притежават, за да докажат, че не подкрепят установения режим.

34. На трето място, в точка 43 от решение T-563/11 и точка 53 от решение T-592/11 Общият съд преценява, че презумпцията е предвидена в разглежданите актове и дава възможност да се отговори на целите им.

7 — Общият съд се позовава на решение *Elf Aquitaine/Комисия* (C-521/09 P, EU:C:2011:620, т. 62 и цитираната съдебна практика).

8 — Общият съд се позовава на решения *Salabiaku с/у Франция* (7 октомври 1988 г., серия A, № 141-A, § 28) и *Klouvi с/у Франция* (№ 30754/03, § 41).

9 — C-376/10 P, EU:C:2012:138.

35. Предвид тези обстоятелства Общият съд стига до извода в точка 44 от решение T-563/11 и точка 54 от решение T-592/11, че Съветът не е допуснал грешка при прилагане на правото, като е приел, че самото качество на г-н Anbouba на голям бизнесмен в Сирия му е позволило да предположи, че последният е оказвал икономическа подкрепа на сирийския режим.

36. След това Общият съд разглежда в рамките на второто основание предоставените от г-н Anbouba доказателства в подкрепа на това, че Съветът е допуснал грешка в преценката, като е приел, че в качеството му на голям бизнесмен в Сирия той е оказвал икономическа подкрепа на сирийския режим. В резултат от този преглед Общият съд приема, че г-н Anbouba не е предоставил нито едно доказателство, с което да обори презумпцията.

VI – Доводите на страните

A– По първото основание

37. Г-н Anbouba твърди, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е приел, че Съветът е използвал правилно презумпцията за подкрепа на сирийския режим спрямо ръководителите на основните предприятия в Сирия, доколкото тази презумпция е лишена от правно основание, непропорционална е по отношение на преследваната законоустановена цел и е необорима.

38. На първо място, г-н Anbouba посочва отсъствието на правно основание за прилагането на презумпцията. Той поддържа, че противно на условието, предвидено в практиката на Съда, оспорваните актове не предвиждат използването ѝ. Второто изречение от точка 32 от решение T-563/11 и точка 42 от решение T-592/11 представлявало тълкуване на Решение 2011/522 от страна на Общия съд.

39. На второ място, г-н Anbouba посочва непропорционалния характер на презумпцията по отношение на преследваната цел. Общият съд потвърдил позицията на Съвета, като го освободил от задължението да установи конкретно връзка между лицата, за които се отнасят ограничителните мерки, и сирийския режим. Г-н Anbouba оспорва също така позоваването от страна на Общия съд на съдебната практика в областта на конкуренцията. Той посочва, че понятията „емпирични правила“ и „обичаен ход на събитията“, включени в точка 35 от решение T-563/11 и точка 45 от решение T-592/11, са неясни, както и че делата в областта на конкуренцията, свързани с икономически санкции, се вписват в напълно различен от замразяването на финансовите средства контекст. Г-н Anbouba стига до заключението, че поради своя изключително общ характер презумпцията не е в допустими граници, доколкото е непропорционална по отношение на преследваната законоустановена цел.

40. На последно място, г-н Anbouba поддържа, че въпросната презумпция е необорима. Въсъщност, доколкото не може да отрече, че е ръководител на предприятие в Сирия, и доколкото е реално невъзможно да предостави доказателство, с което да отрече подкрепата за сирийския режим, единствената възможност да обори презумпцията, би била да докаже противопоставянето си на режима. Той оспорва факта, че презумпцията не предвижда никакво място за лицата, които, без да се включват по какъвто и да било начин в категорията на подкрепящите режима, не принадлежат също така и към категорията на явните негови противници. Предвид това Общият съд погрешно отхвърлил като недостатъчни предоставените от г-н Anbouba доказателства, с които се установявало отсъствието на подкрепа от негова страна за управляващия режим.

41. Съветът припомня най-напред, че разполага с обща компетентност за приемане на ограничителни мерки срещу членове на режима в Сирия, който е отговорен за тежките нарушения на правата на човека. Обезпечителните по своето естество ограничителни мерки са насочени единствено към оказване на натиск върху сирийските власти и свързаните с тях лица, за да прекратят кампанията на жестоки репресии, довели до хиляди смъртни случаи в Сирия. За да бъдат ефикасни, те трябва да са насочени към отговорните за тези репресии лица, както и към тези, за които се подозира, че са свързани с тях.

42. На следващо място Съветът подчертава, че външнополитическият предмет на настоящите дела предполага широка свобода на преценка на законодателя на Съюза и ограничен съдебен контрол.

43. Като се позовава на точка 40 от заключението на генералния адвокат Mengozzi по дело *Tay Za/Съвет*¹⁰, в което генералният адвокат разграничава три кръга лица, към които са насочени ограничителни мерки, а именно, на първо място, ръководителите, на второ място, лица, свързани с тези ръководители, и по-специално лицата, които се облагодетелстват от икономическите политики, и на трето място, членовете на семейството на лицата, които се облагодетелстват от икономическите политики, Съветът посочва, че г-н Anbouba попада сред втория кръг засегнати лица.

44. Той припомня, че г-н Anbouba е голям бизнесмен, който е част от управляващата икономическа класа в Сирия, един от стълбовете на управляващата власт, акционер в *Cham Holding*, дружество, което също е обект на ограничителни мерки, приближен е на *Rami Makhlouf*, който от своя страна е близък до режима, както и че двамата заседават в управителния съвет на *Cham Holding*, контролиран от последния.

45. Съветът подчертава значението на семейните кръгове в упражняването както на политическата, така и на икономическата власт в Сирия от десетилетия насам. Изследването на политическия живот в Сирия и на упражняването на властта от клана Асад¹¹ разкрива исторически осъществилото се разпределение между големите свързани помежду си фамилии, сред които Anbouba и Makhlouf както на основни за управлението постове във властта (армията за клана Асад), така и на ключови длъжности в услуга на една отдавна централизирана икономика. След смъртта на Хафез ел Асад и в резултат от частичното движение към икономическа либерализация тези свързани с режима фамилии са успели не само да наложат контрол върху държавния икономически сектор, но и да заемат господстващо положение в новосъздадения частен сектор.

46. Съветът твърди, че в рамките на решение, прието на основание член 29 ДЕС, в съответствие с международното право Съюзът може да установява презумпции, на които да основава ограничителни мерки срещу дадена категория лица и образувания. Той подчертава, че се е позовал на факта, че г-н Anbouba е част от ограничена група, състояща се от най-важните ръководители на предприятия в Сирия, както и на факта, че неговите предприятия са просперирали при този режим, както Общият съд е установил в точка 46 от решение T-563/11 и точка 64 от решение T-592/11. Тези два елемента поставят г-н Anbouba в отличаващо се в сравнение с други лица положение.

47. За да обори презумпцията, г-н Anbouba трябвало да докаже не че се противопоставя на режима, а че не се намира в отличаващо се положение в сравнение с други лица, каквото доказателство той не предоставил.

10 — C-376/10 P, EU:C:2011:786.

11 — Съветът привежда като пример труда на *Haddad*, B. *Business Networks in Syria — The political economy of authoritarian resilience*. Stanford University Press, 2012.

48. По отношение на пропорционалността на презумпцията Съветът се позовава на точка 50 от решение T-592/11.

49. В изявлението си при встъпване Комисията разглежда член 4 от Решение 2011/522, който според нея разграничава четири категории лица и образувания, на които могат да бъдат наложени ограничителни мерки, а именно тези, които са отговорни за жестоките репресии, тези, които се ползват от режима, тези, които подкрепят режима, и тези, които са свързани с предходните лица и образувания. Освен това тя припомня функциите на г-н Anbouba (ръководител на няколко дружества, развиващ дейност в редица сектори, член на управителния съвет на Cham Holding, съпредседателствано от братовчедата на президента Башар ел Асад, Rami Makhlouf, генерален секретар на търговско-промишлената камара в град Homs). Комисията твърди, че емпиричното правило не се отнася за всички сирийски предприемачи, а за „основните бизнесмени в Сирия, развиващ[и] дейност в множество сектори“.

50. Комисията припомня, че презумпцията е „правен механизъм, с който от сигурен факт се извежда несигурен. Този механизъм се прилага, когато естеството на несигурния факт го прави особено труден за установяване и когато същият произтича от факт, който е по-лесен за доказване“¹². Използването ѝ се допуска от Съда и в тази връзка Комисията цитира решение Aalborg Portland и др./Комисия¹³, в точка 79 от което Съдът е постановил, че „[м]акар [...] законовата доказателствена тежест [да] се носи от Комисията или от заинтересуваното предприятие или сдружение, конкретните факти, на които се позовава едната страна, могат да бъдат такива, че да задължат другата страна да даде обяснение или обосновка, при липсата на които е позволено да се направи извод, че изискването за представяне на доказателства с определена тежест е изпълнено“.

51. Комисията счита, че презумпцията може да бъде сравнена със съвкупност от улики, които не са оборени в достатъчна степен от другата страна. Впрочем Европейският съд по правата на човека посочва редовно, че доказателствата „извън всякакво основателно съмнение“ може да „произтичат от съвкупност от достатъчно убедителни, ясни и съгласувани улики или от необорени презумпции“¹⁴, като по този начин се поставят наравно съвкупността от улики и необорените презумпции.

52. Европейският съд по правата на човека приемал наличието на презумпции в наказателната материя. Според него член 6, параграф 2 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи задължава държавите да ги поставят в разумни граници, като вземат предвид сериозността на правно защитеното благо и съхранят правото на защита¹⁵. Те се допускат в наказателната материя и от Съда на Европейския съюз¹⁶. A fortiori, презумпцията трябва да бъде приемана в област като тази по делото, където става дума за мярка в областта на външната политика и сигурността, подлежаща впрочем само на ограничен контрол.

53. Според Комисията едно решение може да се основава на информация, произтичаща от публични доклади, статии в пресата или данни на разузнавателните служби, а не на доказателства, по-специално в отсъствието на разследващи правомощия в трети държави. Тя подчертава, че целесъобразното прилагане на презумпцията е фактически въпрос и че той може да бъде само обект по-скоро на изключителен контрол в рамките на обжалване.

12 — Тя се позовава на определението на *Cabrilac*, R. Dictionnaire du vocabulaire juridique. 2. ed., Litec, Paris, 2004, p. 301.

13 — C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P и C-219/00 P, EU:C:2004:6.

14 — Комисията посочва по-специално решение *Öcalan* с/у Турция [ГК], № 46221/99, § 180, CEDH 2005-IV.

15 — Решение *Salabiaku* с/у Франция, посочено по-горе, § 28.

16 — Решение *Spector Photo Group* и *Van Raemdonck* (C-45/08, EU:C:2009:806, т. 43 и 44).

54. По отношение на твърдяното отсъствие на правно основание на презумпцията Комисията подчертава, на първо място, че макар второто изречение от точка 32 от решение T-563/11 и точка 42 от решение T-592/11 да представлява тълкуване на Решение 2011/522 от страна на Общия съд, както поддържа г-н Anbouba, не става ясно защо това тълкуване е неправилно. Комисията посочва, на второ място, че е неправилно от правна гледна точка да се твърди, че презумпцията трябва да бъде предвидена в правен акт. Всъщност „фактическите“ презумпции произтичат от ясно установените принципи за оценка на доказателствата и се приемат както от Европейския съд по правата на човека, така и от Съда на Европейския съюз. Накрая, решение *Tau Za/Съвет* (EU:C:2012:138) се отнася за коренно различна презумпция, свързана с членовете на семейството на бизнесмен, и забележката на Съда в точка 69 от това решение дава да се разбере, че същият би приел за допустима такава презумпция, ако е била предвидена поне в съответния регламент или обща позиция, а това не е било така. Комисията стига до извода, че ако дадена презумпция не е изрично предвидена в релевантната правна уредба, това е без значение, доколкото фактическите презумпции по дефиниция не са предвидени в правен акт, тъй като действат на когнитивно, а не на нормативно ниво.

55. По отношение на твърдения непропорционален характер на презумпцията Комисията оспорва довода на г-н Anbouba, изведен от презумпциите в областта на конкурентното право. Тя сочи, че при доказването на нещо винаги се действа въз основа на емпирични правила. Освен това доводът на г-н Anbouba не отчита, че нито Съветът, нито Общият съд са твърдели наличието на „обща“ презумпция, която да се прилага по отношение на всички режими. Общият съд се основава на характерните за сирийския режим обстоятелства, които не са оспорени в рамките на жалбите. Комисията подчертава освен това, че за разлика от конкурентното право Съветът не разполага с разследващи правомощия на сирийска територия и следователно трябва да се основава на улики, което оправдава по-широкото приемане на презумпциите в област, която няма наказателноправен характер. Накрая, Комисията отбелязва, че Общият съд е отчел правно защитените блага (точка 40 от решение T-563/11 и точка 50 от решение T-592/11) съгласно практиката на Европейския съд по правата на човека.

56. По отношение на твърдяната необоримост на презумпцията Комисията счита, че г-н Anbouba изопачава обжалваните решения. Всъщност Общият съд не изисква от него да докаже, че е бил противник на режима, а че не го подкрепя или че не се облагодетелства от него. Тя отбелязва, че жалбите не поставят под въпрос преценките от точки 66—76 от решение T-592/11. Фактът, че такова доказателство може трудно да бъде представено, когато става дума за голям бизнесмен, развиващ дейност в редица сектори, може също така да бъде потвърждение на целесъобразността на презумпцията (тя предполага емпирично правило, от което има малко или много малко изключения), а не обратното.

57. В отговор на изявлението при встъпване на Комисията г-н Anbouba отбелязва, че тя разграничава четири категории лица/образувания, които могат да бъдат обект на ограничителни мерки, докато в заключението си по дело *Tau Za/Съвет* (EU:C:2011:786) генералният адвокат Mengozzi разграничавал само три. Той твърди, че Съдът има задължение да осъществи контрол върху правното основание на презумпцията, доколкото емпиричното правило е било установено въз основа на факти, за които се твърди, че са общоизвестни, но наред с това необосновани. Г-н Anbouba оспорва в частност изведените от Съвета и Комисията заключения въз основа на данните и доказателствата, които се отнасят до него:

- не е установено, че е можел да оказва влияние върху деянията, в които се упреква *Cham Holding*, и не е отчетено напускането му на дружеството през април 2011 г., въпреки че вписването на физическо лице поради свързаността му с лице или образувание, което също е включено в списъка, не можело да се основава на презумпции, които не намират опора в

поведението на заинтересованото лице¹⁷,

- във връзка с качеството си на генерален секретар на търговско-промишлената камара в град Номс (в периода 2005—2008 г.) г-н Anbouba твърди, че по-рано упражняваните функции не биха могли да бъдат основание за включването на името му в списъка¹⁸. Г-н Anbouba уточнява още, че е бил избран на тази длъжност в съревнование с друг кандидат, близък до режима,
- относно диверсификацията на инвестициите му в различни икономически отрасли без връзка по между им г-н Anbouba твърди, че това само по себе си не е доказателство за подкрепа на режима, и
- по отношение на връзките му със семейството на сирийския президент г-н Anbouba посочва, че Комисията вероятно се позовава на цитирания от Съвета труд, в който се загатва за няколко големи фамилии, свързани с клана Асад; той отбелязва, че трудът е цитиран едва в рамките на производството по обжалване и че не е могъл да упражни правото си на защита в тази връзка; отбелязва, че при всички случаи името му не се споменава в посочения труд.

58. Съветът не е представил становище във връзка с изявлението при встъпване на Комисията.

Б— По второто основание

59. Г-н Anbouba посочва, че в отсъствието на презумпция Съветът е трябвало да представи доказателства в подкрепа на решението си да го включи в списъка на лицата, по отношение на които се прилагат ограничителните мерки в Сирия. Като е освободил Съвета от задължението да представи доказателства или мотиви за неразкриването им и като е приел да основе решението си единствено на презумпция, каквато обаче той не можел да приложи редовно, Общият съд не санкционирал явното нарушаване на принципа на състезателност и на правото му на защита.

60. Като се позовава на решение Комисия и др./Kadi¹⁹, г-н Anbouba счита, че макар Съветът да е имал възможност да не го запознае с доказателствата, с които разполага, поради изключително важни съображения, свързани със сигурността или с осъществяването на международните отношения, за сметка на това той е трябвало, от една страна, да ги предостави за преценка на Общия съд и от друга страна — да обоснове съществуването на причини г-н Anbouba да не бъде уведомен за тези доказателства.

61. Съветът не представя становище по второто основание.

62. Комисията твърди, че презумпцията измества предмета на доказване. Известните факти са били свързани с личното положение на г-н Anbouba и с характерните особености на сирийския режим. Тъй като тези факти не са били оспорени, не е било необходимо на Общия съд да се представят допълнителни доказателства.

63. Тя твърди, че решение Комисия и др./Kadi (EU:C:2013:518), на което се позовава г-н Anbouba, не е релевантно. Всъщност делото, довело до това решение, е свързано с тероризма, където изискванията за доказване са различни. По това дело лицето, на което е била наложена ограничителна мярка, е отричало всички факти, а Комисията не се е основавала на данни или на презумпции, чието фактическо основание да е публично или прието от лицето.

17 — Вж. решение Sedghi и Azizi/Съвет, T-66/12, EU:T:2014:347, т. 69.

18 — Вж. решение Alchaar/Съвет, T-203/12, EU:T:2014:602, т. 155.

19 — C-584/10 P, C-593/10 P и C-595/10 P, EU:C:2013:518.

Обратно, решение Съвет/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft²⁰ илюстрира ситуация, в която доказателствата, установяващи верността на изложените срещу съответното юридическо лице мотиви, не са били оспорени и са изведени от публични документи. При тези условия, както е постановил и Съдът, Съветът не е бил длъжен да доказва дейността на Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (наричано по-нататък „Kala Naft“) с други доказателства²¹.

VII – Съображения

64. Въпреки че предявените от г-н Anbouba две основания във всяка от жалбите са представени отделно, считам, че са тясно свързани.

65. Всъщност с първото основание г-н Anbouba твърди, че самото му качество на голям бизнесмен в Сирия не дава възможност на Съвета да прилага по отношение на него презумпцията за подкрепа на режима на Башар ел Асад. Той счита, такъв е и предметът на второто основание, че Съветът е трябвало да представи допълнителни доказателства в подкрепа на вписването му в списъка на лицата, по отношение на които се прилагат ограничителни мерки, за да докаже, че същият подкрепя сирийския режим.

66. Г-н Anbouba счита, че като се е задоволил с качеството му на голям бизнесмен в Сирия и не е изискал допълнителни доказателства, Съветът е преместил тежестта на доказване върху него, като му е възложил тежестта да представи отрицателно доказателство, че не подкрепя режима на Башар ел Асад.

67. Независимо че в рамките на настоящите жалби г-н Anbouba е посочил, че не оспорва самото използване на презумпцията като доказателствено средство, той е уточнил защо презумпцията за подкрепа на режима на Башар ел Асад не може да бъде приложена спрямо него. Всъщност според него такава презумпция е лишена от правно основание и също така е непропорционална и необорима.

68. В крайна сметка и двете основания, предявени от г-н Anbouba, целят да се постави под въпрос начинът, по който Общият съд е преценил дали са спазени правилата за тежест на доказване във връзка с ограничителните мерки, като приема наличието на презумпция за подкрепа на сирийския режим спрямо него и следователно не изисква от Съвета да предостави допълнителни доказателства в потвърждение на съществуването на такава подкрепа.

69. Предвид тясната връзка между двете основания, предявени от г-н Anbouba във всяка една от жалбите, ще ги разгледам заедно.

70. Преди всичко е редно да се открие какво попада в компетентността на Съда в рамките на производството по обжалване.

71. От практиката на Съда следва, че твърдяното неспазване на правилата, приложими в областта на доказването, представлява правен въпрос, който е допустим на етапа на обжалването²².

20 — C-348/12 P, EU:C:2013:776.

21 — Точки 89 и 105.

22 — Вж. по-специално решение Bertelsmann и Sony Corporation of America/Impala (C-413/06 P, EU:C:2008:392, т. 44 и цитираната съдебна практика).

72. По-конкретно Съдът е постановил, че „доколкото оплакванията на жалбоподателя са насочени към преценката, която Общият съд е направил на представените му доказателствата, те не могат да бъдат разгледани в производството по обжалване на съдебно решение. За сметка на това Съдът е длъжен да провери дали при тази преценка Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е нарушил общите принципи на правото, каквито са презумпцията за невинност и приложимите доказателствени правила, свързани например с тежестта на доказване“²³.

73. Следователно „въпросът, свързан с разпределянето на тежестта на доказване, независимо от последиците, които може да има върху фактическите констатации, направени от Общия съд, съставлява правен въпрос“²⁴.

74. С оглед на тази съдебна практика Съдът трябва да провери дали в рамките на настоящите жалби Общият съд е нарушил или не правилата, които уреждат разпределянето на тежестта на доказване във връзка с ограничителните мерки.

75. Първо, посредством разглеждането на три съдебни решения ще припомним правилата, изведени от Съда във връзка с тежестта на доказването при ограничителните мерки. След това, на второ място, ще разгледам дали съображенията на Общия съд са съвместими с практиката на Съда.

A– Правила, свързани с тежестта на доказване при ограничителните мерки

76. На настоящия етап от еволюцията на производствата, свързани с ограничителни мерки, намирам основните насоки, свързани с правилата за тежестта на доказване, в решенията *Tau Za/Съвет* (EU:C:2012:138), *Комисия и др./Kadi* (EU:C:2013:518) и *Съвет/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft* (EU:C:2013:776).

1. Решение *Tau Za/Съвет*

77. Решение *Tau Za/Съвет* (EU:C:2012:138) се отнася до ограничителните мерки, взети по отношение на Република Съюз Мианмар. Приети са мерки за замразяване на финансови средства на лица, които се облагодетелстват от икономическите политики на правителството. Името на жалбоподателя заедно с информацията „син на *Tau Za*“ и името на неговия баща, г-н *Tau Za*, заедно със съображението, че той е ръководител на предприятия, фигурират в списъците на лицата, чиито финансови средства са замразени.

78. Жалбоподателят оспорва факта, че единствено качеството му на член на семейството на ръководител на предприятия може да бъде прието за достатъчно основание за включването му в списъците.

79. Тъй като разглежданите ограничителни мерки са били приети на основание членове 60 ЕО и 301 ЕО, Съдът е уточнил условията, при които на дадено лице може да бъде наложена мярка за замразяване на финансовите му средства по силата на тези членове.

23 — Решение *Hüls/Комисия* (C-199/92 P, EU:C:1999:358, т. 65).

24 — Решение *VAI и Комисия/Bayer* (C-2/01 P и C-3/01 P, EU:C:2004:2, т. 61).

80. В тази връзка Съдът припомня, че в решението си по дело Kadi и Al Barakaat International Foundation/Съвет и Комисия²⁵ вече е приел, че „предвид текста на членове 60 ЕО и 301 ЕО, и по-специално на използваните в тях изрази „по отношение на съответните [трети] държави“ и „с една или няколко трети страни“, тези разпоредби предвиждат приемането на мерки срещу трети страни, като това понятие може да включва лицата, управляващи такива страни, както и свързани с тях или контролирани пряко или непряко от тях физически лица и образувания“²⁶.

81. Следователно Съдът посочва в точка 55 от решение Тау За/Съвет (EU:C:2012:138), че „не може да се изключи възможността спрямо ръководителите на някои предприятия да се наложат ограничителни мерки, приети на основание членове 60 ЕО и 301 ЕО, *стига да се установи, че те са свързани с ръководителите на Република Съюз Мианмар или че дейностите на тези предприятия зависят от тези ръководители*“²⁷.

82. По делото, приключило с това решение, на сина на ръководителя на предприятия, включен в спорния списък, е била наложена мярка за замразяване на финансовите му средства единствено поради съображението че принадлежи към семейството на лице, което е можело да бъде разглеждано като свързано с управляващите на Република Съюз Мианмар. Всъщност Общият съд постановява, че е допустимо да се презумира, че членовете на семейството на ръководители на предприятия се облагодетелстват от заеманата от тези ръководители длъжност, така че не е имало пречка да се приеме, че те също се облагодетелстват от икономическите политики на правителството. Освен това Общият съд постановява, че тази презумпция може да бъде оборена, ако жалбоподателят успее да докаже, че няма тясна връзка с ръководителя, който е част от семейството му.

83. При това положение Общият съд стига до извода, че в приложното поле на членове 60 ЕО и 301 ЕО попадат ограничителните мерки, основаващи се на цели и избирателни санкции, засягащи определени категории лица, за които Съветът е приел, че са свързани с въпросния режим, и сред които са членовете на семейството на ръководители на важни предприятия от съответната трета страна.

84. Съдът приема, че като е разсъждавал по този начин, Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото.

85. Като приема, че в точка 166 от решение Kadi и Al Barakaat International Foundation/Съвет и Комисия (EU:C:2008:461) Съдът дава широко тълкуване на членове 60 ЕО и 301 ЕО, доколкото включва в посоченото в тези разпоредби понятие за трети страни лицата, управляващи тези страни, както и свързаните с тях или контролирани пряко или непряко от тях физически лица и образувания, той все пак е уточнил, че подобно тълкуване е поставено в зависимост от условия, насочени да осигурят прилагане на членове 60 ЕО и 301 ЕО, което съответства на поставената им цел.

86. Според Съда, за да могат да се приемат на основание членове 60 ЕО и 301 ЕО като ограничителни мерки, засягащи трети страни, мерките срещу физически лица трябва да се отнасят единствено до ръководителите на посочените страни и до свързаните с тези ръководители лица.

87. Според Съда това изискване осигурява наличието на достатъчна връзка между съответните лица и третата страна, която е целта на приетите от Съюза ограничителни мерки, като не допуска на членове 60 ЕО и 301 ЕО да се даде тълкуване, което е твърде широко и съответно в противоречие с практиката на Съда.

25 — C-402/05 P и C-415/05 P, EU:C:2008:461.

26 — Решение Тау За/Съвет (EU:C:2012:138, т. 53 и цитираната съдебна практика).

27 — Курсивът е мой.

88. Следователно Общият съд е бил упрекнат от Съда, че е разширил категорията физически лица, спрямо които могат да се приемат целеви ограничителни мерки, като е презумирал, че членовете на семейството на ръководителите на важни предприятия също се облагодетелстват от икономическата политика на правителството. В тази връзка според Съда прилагането на подобни мерки спрямо физически лица единствено поради семейната им връзка със свързани с ръководителите на съответната трета страна лица и независимо от личното им поведение се сблъсква с практиката на Съда относно членове 60 ЕО и 301 ЕО.

89. Според него всъщност не е лесно да се установи връзка, дори непряка, между липсата на напредък към демократизация и продължаващото нарушаване на правата на човека в Мианмар и поведението на членовете на семейството на ръководители на предприятия. Освен това Съдът е искал да ограничи категорията на физическите лица, спрямо които могат да бъдат приети целеви ограничителни мерки, до лицата, чиято връзка със съответната трета страна е очевидна, тоест до ръководителите на третите страни и до свързаните с тях физически лица.

90. Съдът добавя, че използваният от Общия съд критерий за включването на членовете на семейството на ръководители на предприятия се основава на презумпция, която не е била предвидена нито в Регламент (ЕО) № 194/2008²⁸, нито в Общи позиции 2006/318/ОВППС²⁹ и 2007/750/ОВППС³⁰, към които той препраща, и която не отговаря на целта на тази правна уредба.

91. Съдът стига до извода, че „в рамките на регламент, чийто предмет е санкциониране на трета страна на основание членове 60 ЕО и 301 ЕО, мярка за замразяване на финансови средства и икономически ресурси на жалбоподателя е можела да бъде приета *единствено въз основа на точни и конкретни доказателства, установяващи, че посоченият жалбоподател се облагодетелства от икономическата политика на ръководителите на Република Съюз Мианмар*“³¹.

92. Съображенията на Съда в решение Тау За/Съвет (EU:C:2012:138) се обуславят от правните основания в сила към онзи момент, а именно членове 60 ЕО и 301 ЕО. Основните изводи в това решение обаче според мен остават релевантни.

93. Всъщност проблемът с персоналното приложно поле на мерките, приети срещу трета държава на основание членове 60 ЕО и 301 ЕО, е действително смекчен, откакто член 215, параграф 2 ДФЕС дава възможност да се приемат ограничителни мерки срещу физически или юридически лица, недържавни групи или образувания. При все това интересът от изложените в посоченото решение съображения, в частност по отношение на необходимостта Съветът да докаже наличието на достатъчна връзка между включено в списъка лице и разглеждания режим в третата държава, не е отпаднал напълно, тъй като съдържанието на член 301 ЕО е включено по същество в член 215, параграф 1 ДФЕС.

94. На практика според мен нищо не изключва възможността последната разпоредба да послужи, както членове 60 ЕО и 301 ЕО, като правно основание за приемането на мерки срещу ръководители на трети държави, както и срещу свързани с тях лица. Следователно член 215, параграф 2 ДФЕС би се отнасял до лица, които не могат да бъдат разглеждани като свързани с трета държава, което всъщност съответства на текста на тази разпоредба, която се отнася до физически и юридически лица, както и до „недържавни“ групи и образувания.

28 — Регламент на Съвета от 25 февруари 2008 година за подновяване и засилване на ограничителните мерки по отношение на Бирма/Мианмар и за отмяна на Регламент (ЕО) № 817/2006 (ОВ L 66, стр. 1).

29 — Обща позиция на Съвета от 27 април 2006 година за подновяване на ограничителните мерки по отношение на Бирма/Мианмар (ОВ L 116, стр. 77).

30 — Обща позиция на Съвета от 19 ноември 2007 година за изменение на Обща позиция 2006/318 (ОВ L 308, стр. 1).

31 — Курсивът е мой.

95. Разглежданите в настоящите дела регламенти са приети на основание член 215 ДФЕС, без да се уточнява дали мерките за замразяване на финансови средства, постановени срещу лица, които се разглеждат като свързани със сирийския режим, са били приети на основание параграф 1, или параграф 2 от този член.

96. Както и да стоят нещата, важно е да не се забравя, че основният принос на решение *Tau Za/Съвет* (EU:C:2012:138) се запазва дори след установяването на новите правни основания по силата на член 215, параграфи 1 и 2 ДФЕС.

97. Следователно това решение илюстрира факта, че „основната трудност по отношение на индивидуалните ограничителни мерки, чиято формална цел е държава, се състои в определянето на критерия за обвързване на реалната индивидуална цел с формалната държавна цел“³².

98. В тази връзка основният принос на посоченото решение се състои в това, че доколкото критерият за вписване, съдържащ се в свързаните с въпросните ограничителни мерки общи правила, почива на връзката между категория лица и режима на съответната трета държава, например облагодетелстването от провежданите от режима икономически политики, Съветът е длъжен, когато прилага този критерий за вписване, да докаже съществуването на достатъчна връзка между лицето, което е решил да включи, и посочения режим. Всъщност именно при това условие ще може да се приеме, че включването на лице в списък за замразяване на финансови средства е в състояние да постигне преследваната от Съвета политическа цел.

99. По-специално Съдът е приел че ръководителите на някои предприятия могат да бъдат обект на ограничителни мерки, при условие че се установи, че са свързани с ръководителите на съответната трета държава или че дейностите на тези предприятия зависят от тези държавни ръководители³³.

100. Следователно Съдът не се задоволява с твърдение, което не е потвърдено с данни и доказателства. При липсата на точни и конкретни данни, които позволяват да се установи, че дадено лице се облагодетелства от провежданите от ръководителите на трета държава икономически политики, не съществува достатъчна връзка с режима и включването в списъка трябва да бъде отменено³⁴.

101. Очевидно е, както ще имам възможност да обясня подробно по-нататък, че в рамките на настоящите жалби връзката между г-н Anbouba и сирийския режим е значително по-тясна и следователно не се отличава с недостатъците, посочени от Съда в решение *Tau Za/Съвет* (EU:C:2012:138). Обратно на случая по делото, приключило със споменатото решение, Съветът е доказал, че г-н Anbouba попада в приложното поле на критерия за вписване, т.е. че принадлежи в качеството си на голям бизнесмен в Сирия към категория лица, които се ползват от сирийския режим или го подкрепят³⁵.

32 — Вж. *Beaucillon*, С. Op. cit., p. 131.

33 — Решение *Tau Za/Съвет* (EU:C:2012:138, т. 55).

34 — Вж. *Simon*, D. Mesures restrictives (Myanmar). — *Revue Europe*. 5/2012, No 5, comm. 174, където се отбелязва, че „решението, дадено от Съда, [...] води [...] до ограничаване на категорията лица, които могат да бъдат засегнати, като изисква известен интензитет на връзката“.

35 —
– В точка 39 от заключението си по дело *Tau Za/Съвет* (EU:C:2011:786) генералният адвокат Mengozzi описва по следния начин връзката между бащата на жалбоподателя, който е ръководител на предприятия, и съответния режим на трета държава: „В случая според преценката на Съвета вече е установено, че не следва да се поставя под въпрос обстоятелството, че бащата на жалбоподателя е свързан с бирманския режим, без обаче да бъде част от самото правителство. Качеството му на „лице, свързано“ с бирманския режим, произтича от действителните ползи, които е извлякъл от бирманските икономически политики чрез двете ръководени от него предприятия, и в този смисъл връзката му с посочения режим изглежда достатъчна. При това положение, пак що се отнася до бащата на жалбоподателя, въпреки че тази връзка е достатъчна, тя е преди всичко непряка, тъй като той е описан като лице, пасивно ползващо се от икономически политики, за които не то взема решения“.

2. Решение Комисия и др./Kadi

102. Решение Комисия и др./Kadi (EU:C:2013:518) се отнася до ограничителните мерки, приети срещу физически лица и образувания, свързани с Осам бен Ладен, мрежата на Ал Кайда и талибаните.

103. Съгласно съдебната практика, произтичаща от това решение, ефикасността на съдебния контрол, гарантиран от член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, изисква по-специално „в рамките на контрола за законосъобразност на съображенията, на които се основава решението за включването на физическо лице в [списъците на засегнати от санкциите лица] или за запазването му, съдът на Съюза да се увери, че това решение [...] почива на *достатъчно солидна фактическа база* [...]. Това предполага проверка на твърдените фактически обстоятелства, съдържащи се в изложението на мотивите, което е в основата на това решение [...], така че съдебният контрол да не се свежда до преценка на абстрактната вероятност на посочените мотиви, а да включи въпроса дали *тези мотиви*, или поне онзи от тях, считан сам по себе си за достатъчен да обоснове същото това решение, *са обосновани*“³⁶.

104. Именно компетентният орган на Съюза следва в случай на оспорване да установи основателността на мотивите, приети срещу засегнатото лице, а не това лице да представя отрицателни доказателства относно липсата на основателност на тези мотиви. Важно е представените от въпросния орган данни или доказателства да подкрепят приетите срещу засегнатото лице мотиви. Ако тези данни и доказателства не позволяват да се установи основателността на даден мотив, съдът на Съюза го извежда от кръга на подкрепящите съображения на разглежданото решение за вписване или запазване на вписването³⁷.

105. Следователно „зачитането на [правото на защита и правото на ефективен съдебен контрол] изисква [...] в случай на съдебно оспорване, съдът на Съюза да провери по-специално дали са достатъчно точни и конкретни мотивите[, на които се основава решението за вписване или запазване на името на това лице в списъка], както и при необходимост дали *е доказано настъпването на фактите*, свързани със съответния мотив, с оглед на данните и доказателствата, които са били съобщени“³⁸.

106. Ако такова изискване се отнесе към положението на големи бизнесмени в рамките на авторитарен режим, то съпада според мен с формулираното от Съда в точка 55 от решение Тау За/Съвет (EU:C:2012:138), а именно че „не може да се изключи възможността спрямо ръководителите на някои предприятия да се наложат ограничителни мерки [...], *стига да се установи*, че те са свързани с ръководителите [на съответната трета държава] или че дейностите на тези предприятия зависят от тези ръководители“³⁹.

107. В тази връзка, за да бъде прието за достатъчно доказването на връзка между вписаното лице и режима на съответната трета държава, то трябва да почива на достатъчно солидна фактическа база.

108. Както ще стане ясно по-нататък, фактическата база в рамките на делата, по които са подадени настоящите жалби, се състои едновременно от общоизвестни и от неоспорими факти, в резултат на което наличието на достатъчна връзка между г-н Αηθουβα и сирийския режим може да се приеме за установено.

36 — Точка 119. Курсивът е мой.

37 — Точки 121—123.

38 — Точка 136. Курсивът е мой.

39 — Курсивът е мой.

3. Решение Съвет/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft

109. Решение Съвет/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (EU:C:2013:776) следва да бъде споменато, тъй като в него към ограничителни мерки срещу трета държава са приложени съображенията, изложени в решение Комисия и др./Kadi (EU:C:2013:518), което се отнася до антитерористична мярка.

110. Това решение представлява интерес и поради това че е важно не само да се подчертае превантивният характер на ограничителните мерки, без от това да се направят изводи, а този характер да се отчете напълно при разглеждане на основателността на оспорваната мярката за замразяване на финансови средства.

111. Превантивният, а не репресивният характер на ограничителните мерки, разбира се, оказва влияние върху естеството, видовете и силата на доказателствените средства, които могат да се изискват от Съвета.

112. Делото е свързано с включването на Kala Naft в списъка на лицата и образуванията, чиито финансови средства са замразени, защото предоставят помощ за ядрените дейности на Ислямска република Иран, свързани с разпространението на ядрени оръжия или с разработване на носители на ядрено оръжие. Kala Naft е иранско дружество, което е притежавано от National Iranian Oil Company (наричано по-нататък „НИОС“) и действа като централа за доставки във връзка с петролната, газовата и нефтохимическата дейност на групата на НИОС.

113. В заключението, което представих в рамките на това дело, поставих акцент върху превантивния характер на ограничителните мерки срещу Ислямска република Иран, както и върху последиците, които трябва да се изведат, що се отнася до доказателствата. Що се отнася до преценката за основателността на мотивите, изтъкнах, че когато на основата на всички документи от преписката и обстоятелства от контекста, с които разполага, съдът на Съюза може да установи, че създаваният от лице или образувание риск с оглед на борбата срещу разпространението на ядрено оръжие е достатъчно установен, това лице или образувание може с основание да се счита за оказващо подкрепа на разпространението на ядрено оръжие и следователно срещу него да бъде насочена мярка за замразяване на средства.

114. Според мен решението на Съда се вписва в този подход.

115. В решението си Съдът разглежда най-напред начина, по който Общият съд е идентифицирал и тълкувал общите правила от приложимото законодателство, преди да се спре по-конкретно на начина, по който е упражнил контрол върху мотивите и обосноваването на спорните актове.

116. Относно общите правила отправна точка на Съда е следната двойна констатация. От една страна, тези общи правила установяват връзка между снабдяването със забранени стоки и технологии, в конкретния случай снабдяването с ключово оборудване и технологии, предназначени за основните сектори на петролната и газовата промишленост в Иран, и разпространението на ядрено оръжие⁴⁰.

117. От друга страна, общите правила предвиждат като критерий за вписване участието, пряката свързаност или подкрепата на ядрените дейности на Иран, свързани с разпространение на ядрено оръжие. В тази връзка Съдът е постановил, че „понятието „подкрепа“ предполага по-слаба съпричастност към ядрените дейности на Иран в сравнение с понятията „участие“ и „пряка свързаност“ и че то може да включва в обхвата си снабдяването или търговията със

40 — Точки 76 и 77.

стоки и технологии, свързани с газовата и петролната промишленост⁴¹. В потвърждение на това тълкуване Съдът взема предвид множество актове, в които се споменават доходите от енергийния сектор и рискът, свързан с предназначенията за петролната и газовата промишленост оборудване. Тези съображения дават възможност на Съда да констатира, че „спорните актове се отнасят до петролната, газова и нефтохимическа промишленост на Иран поради риска, който тази промишленост създава, от разпространение на ядрено оръжие — както поради приходите, които тя генерира, така и поради използването на оборудване и материали, които са сходни с употребяваните при определени чувствителни дейности, свързани с ядрения горивен цикъл“⁴².

118. В резултат от това Съдът стига до заключението, че Общият съд е допуснал грешка при прилагането на правото, доколкото е постановил, че „приемането на ограничителни мерки срещу дадено образувание предполага, че преди това то практически е възприело укоримо поведение, като не е достатъчно да е налице само риск засегнатото образувание да възприеме такова поведение в бъдеще“⁴³. „Всъщност формулировките в различните разпоредби на спорните актове, които предвиждат замразяването на средства, са общи („участващи във, пряко свързани със или подкрепящи [...]“) и в тях не се посочва поведение, което предхожда решението за замразяване на средства“⁴⁴. Следователно според Съда, „дори когато тези разпоредби визират определено образувание, посочването на обща цел, залегнала в неговия учредителен акт, може да е достатъчно, за да обоснове приемането на ограничителни мерки“⁴⁵.

119. Именно с оглед на общите правила, определящи критерия за вписване, Съдът приема след това, че първият мотив за вписване, съгласно който Kala Naft търгува с оборудване за петролния и газовия сектор, което може да се използва за иранската ядрена програма, е достатъчно точен и конкретен, за да позволи на Kala Naft да провери обосноваността на спорните актове и да се защити пред Общия съд, а на последния — да упражни контрол. Що се отнася до обосноваността на мярката, и по-специално до верността на твърденията в първия мотив факти, Съдът преценява отново с оглед на общите правила, определящи критерия за вписване, че „Съветът е имал правото да счита, че на Kala Naft могат да бъдат наложени ограничителни мерки, доколкото това дружество търгува с оборудване за петролния и газовия сектор, което може да се използва за иранската ядрена програма“⁴⁶.

120. В тази връзка Съдът взема предвид фактическата база, че Kala Naft е централата за доставки на групата на иранската национална нефтена компания, NIOC. Той отбелязва, че това е посочено в устава на въпросното дружество и не е оспорено от него. Самото дружество Kala Naft твърди, че функциите му, които са свързани основно с газовия, петролния, и нефтохимическия сектор, личат ясно от методите му на работа⁴⁷. В допълнение Kala Naft отбелязва, че редовно участва в снабдяването с шлюзове от сплави за NIOC или дъщерните ѝ дружества⁴⁸.

121. С оглед на тези данни Съдът констатира, че твърденията в първия мотив факти са надлежно доказани и че този мотив сам по себе си обосновава включването в списъците към спорните актове.

41 — Точка 80.

42 — Точка 112.

43 — Точка 84.

44 — Точка 85.

45 — Пак там.

46 — Точка 88.

47 — Точка 89.

48 — Точка 90.

122. В точка 105 от решението си Съдът установява също така по отношение на доказателствата, които потвърждават верността на изложените срещу Kala Naft мотиви, че функцията на централа за доставки на групата на ΝΙΟС, която то изпълнява, е видна както от устава му, така и от издаваните от това дружество брошури. Ето защо Съветът не е бил длъжен да доказва дейността на Kala Naft с други доказателства.

123. Това решение е важно, тъй като доказва, че изискването, заявено от Съда в решението му Комисия и др./Kadi (EU:C:2013:518) във връзка със степента на доказване, не води системно до отмяна на мерките за замразяване на финансови средства. Всъщност понятието „достатъчно солидна фактическа база“ е достатъчно широко и гъвкаво, за да позволи на съдилищата на Съюза да адаптират изисквания вид и степен на доказване в зависимост от контекста, в който се вписват подобни мерки.

124. Освен това одобрение заслужава и начинът, по който Съдът организира разсъжденията си, доколкото започва с точен анализ на обхвата на критерия за вписване, предвиден в общите правила, свързани с разглежданите ограничителни мерки, след което прави съответните изводи, разглеждайки обосноваването на индивидуалната мярка, отнасяща се до Kala Naft. Видно от това дело, прегледът на обосноваването на ограничителната мярка всъщност е тясно свързан с начина на обосноваване на критерия за вписване, съдържащ се в общите правила.

125. В тази връзка е важно да се отбележи, че Съдът поставя акцент върху факта, че Съветът се ползва с широка свобода на преценка при определяне на критерия за вписване, предвиден в общите правила. Всъщност той уточнява в точка 120 от решението си Съвет/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (EU:C:2013:776), тъй като жалбоподателят оспорва пропорционалността на общите правила, въз основа на които е взето решение за включването му в списъците, че „следва да се напомни, че по отношение на съдебния контрол за спазването на принципа на пропорционалност Съдът е постановил, че на законодателя на Съюза следва да се признае *широко право на преценка* в областите, които предполагат той да направи *избор от политическо, икономическо и социално естество* и в които е призван да извършва комплексни преценки. Оттук Съдът стига до извода, че единствено явно неподходящият характер на приета в тези области мярка с оглед на целта, която компетентната институция възнамерява да постигне, може да засегне законосъобразността на такава мярка“⁴⁹.

126. По-конкретно това решение показва, че общоизвестни и обективни фактически данни, изведени от дейността на дадено предприятие, съчетани с наличието на неоспорени обстоятелства, могат да бъдат достатъчни, за да се приеме, че Съветът е удовлетворил възложената му тежест на доказване.

4. Обобщено изложение на изискванията, свързани с тежестта на доказване при ограничителните мерки

127. По отношение на мерките, чиято цел е да се окаже натиск върху трета държава, критериите за вписване обикновено се основават на свързаност между определени категории лица с тази държава. В тази връзка ръководителите на някои предприятия могат да бъдат обект на ограничителни мерки, при условие че се установи, че са свързани с ръководителите на посочената държава или че дейностите на тези предприятия зависят от посочените ръководители.

128. Доказването на такава свързаност трябва да се основава на достатъчно солидна фактическа база. С други думи, мотивите в подкрепа на включването на лице в списък за замразяване на финансови средства трябва да бъдат достатъчно обосновани.

49 — Курсивът е мой.

129. Доколкото дадена ограничителна мярка се приема в приложение на критерий за вписване, основан на връзката между категория лица и режима на съответната трета държава, например облагодетелстване от провежданите от този режим политики или оказваната му подкрепа, тази мярка може да бъде наложена единствено въз основа на точни и конкретни данни, които позволяват да се установи, че съответното лице се облагодетелства от икономическите политики, провеждани от ръководителите на третата държава, или пък подкрепя последните.

130. Такива точни и конкретни данни могат да бъдат общоизвестни и/или неоспорени факти. Данни, изведени от икономическа дейност или длъжност на лицето, могат в зависимост от контекста да представляват достатъчни косвени доказателства, че вписването му може да постигне преследваната от Съюза цел. В този случай не се изисква от Съвета да представя допълнителни доказателства.

131. На следващо място трябва да се провери дали съображенията на Общия съд в обжалваните съдебни решения са съвместими с произтичащите от практиката на Съда правила относно тежестта на доказване.

Б– Съвместимост на съображенията на Общия съд с правилата относно тежестта на доказване при ограничителните мерки

132. За да отхвърли твърдението за нарушение, изведено от това, че Съветът е разместил тежестта на доказване, в обжалваните решения Общият съд излага съображения, основани на понятието презумпция.

133. Мотивите на Общия съд могат да бъдат обобщени по следния начин.

134. Най-напред Общият съд тръгва от констатацията, основана на съображенията на Решение 2011/522, че тъй като приетите с Решение 2011/273 ограничителни мерки не са довели до прекратяване на репресиите на сирийския режим срещу сирийското гражданско население, Съветът е счел, че посочените мерки следва да се приложат към други лица и образувания, които се ползват от режима или го подкрепят, по-специално към лицата и образуванията, които финансират или оказват логистична подкрепа на режима, особено на апарата за сигурност, или които подкопават усилията за мирен преход към демокрация. Въз основа на това той стига до заключението, че Решение 2011/522 е разширило обхвата на ограничителните мерки по отношение на основните сирийски предприемачи, като Съветът е приел, че ръководителите на основните сирийски предприятия могат да бъдат определени като лица, свързани със сирийския режим, тъй като търговските дейности на посочените предприятия не биха могли да просперира, ако не се ползват от благоприятното положение на режима и в замяна не му оказват известна подкрепа. Общият съд отбелязва, че по този начин Съветът е възнамерявал да приложи презумпция за подкрепа на сирийския режим спрямо ръководителите на основните предприятия в Сирия.

135. Именно на етапа на разглеждане на критерия за вписване, определен в Решение 2011/522, Общият съд откроява идеята, че разпростирането на този критерий се основава на презумпция за подкрепа, оказвана на сирийския режим от основните ръководители на предприятия в Сирия. След това Общият съд посочва фактическите причини, поради които Съветът е използвал презумпция за подкрепа на този режим в случая на г-н Anbouba.

136. По-нататък в своите мотиви Общият съд проверява дали Съветът е можел да приложи такава презумпция за подкрепа по отношение на г-н Anbouba, без да допуска грешка при прилагане на правото. Именно на този етап той преценява, че приложената от Съвета презумпция по отношение на същия има правно основание, че е пропорционална и оборима.

Въз основа на това Общият съд стига до извода, че Съветът не е допуснал грешка при прилагане на правото, като е приел, че самото качество на г-н Anbouba на голям бизнесмен в Сирия му позволява да презумира, че последният е оказвал икономическа подкрепа на сирийския режим.

137. Следва да се провери дали, разсъждавайки по този начин, Общият съд е нарушили или не определените от Съда правила по отношение на тежестта на доказване.

138. В тази връзка считам, че дори използването на понятието „презумпция“, намиращо се в основата на изложените от Общия съд мотиви, да не произтича от посочената по-горе практика на Съда с изключение на решение *Tau Za/Съвет* (EU:C:2012:138), където в крайна сметка се приема, че то е недостатъчно да обоснове съответната мярка, Общият съд е направил по същество правилна оценка на тежестта на доказване, възложена на Съвета, с оглед на контекста в Сирия и на доказателствата и данните, с които е разполагал.

139. За да изложи причините, поради които споделям заключението, до което е достигнал Общият съд, първо ще идентифицирам критерия за вписване, произтичащ от общите правила, свързани с въпросните ограничителни мерки, след което, на второ място, ще разгледам начина, по който критерият за вписване е бил приложен.

1. Общият критерий за вписване

140. За да провери законосъобразността на индивидуалните мерки за включване в списъците за замразяване на финансови средства, съдът на Съюза трябва най-напред да разгледа кой е общият критерий за вписване, определен от Съвета. Всъщност именно с оглед на този критерий съдът на Съюза ще трябва да оцени във всеки отделен случай дали предвидените в спорните актове мотиви са достатъчно точни и конкретни, дали е доказано настъпването на фактите, свързани със съответния мотив, с оглед на данните и доказателствата, които са били съобщени, както и в крайна сметка достатъчни ли са твърдените факти, за да се обоснове мярката за вписване.

141. Най-напред следва да се отбележи, че Общият съд започва проверката си дали правилата, свързани с тежестта на доказване, са спазени или не, с анализ на критерия за вписване, включен в Решение 2011/522.

142. От тази проверка става ясно, че в контекста на ограничителните мерки, приети с цел оказване на натиск върху сирийския режим, включването на лица в списъците за замразяване на финансови средства постепенно се разпростира, като освен ръководителите на Сирийската арабска република включва и лица, и образувания, които се облагодетелстват от режима на тази държава или го подкрепят.

143. С Решение 2011/273 Съюзът заявява намерението си категорично да осъди тежките репресии, в това число използването на бойни боеприпаси, срещу мирния протест на различни места в Сирия, довели до смъртта на няколко демонстранти, до нараняване на хора и до произволни задържания. Съюзът призовава също така сирийските власти да се въздържат от извършването на репресии (съображение 2 от решението). В съображение 3 от решението е посочено, че предвид сериозната обстановка следва да бъдат наложени ограничителни мерки срещу Сирия и лицата, отговорни за тежките репресии срещу цивилното население на Сирия. Поради това в член 4, параграф 1 от Решение 2011/273 се предвижда замразяването на всички финансови средства и икономически ресурси, принадлежащи на лица, отговорни за тежките репресии срещу гражданското население в Сирия, и на физически или юридически лица и свързани с тях образувания.

144. След това в съображение 2 от Решение 2011/522 Съветът припомня, че на 18 август 2011 г. Съюзът е осъдил най-решително жестоката кампания, която Башар ел Асад и неговият режим водят срещу собствения си народ и която е довела до много убити или ранени сирийски граждани. Съюзът многократно е изтъквал, че жестоките репресии трябва да бъдат прекратени, задържаните демонстранти да бъдат освободени, да се разреши свободен достъп на международните хуманитарни организации, организациите по правата на човека и медиите и да се постави началото на реален национален диалог с участието на всички страни. В същото съображение Съветът констатира, че сирийските ръководители продължават да се държат предизвикателно спрямо призивите на Съюза и широката международна общност. В този контекст Съюзът решава, видно от съображение 3 от Решението, да приеме допълнителни ограничителни мерки срещу сирийския режим.

145. Така в съображение 4 от Решение 2011/522 се предвижда, че „[о]граниченията за влизане и замразяването на финансови средства и икономически ресурси следва да се приложат към *допълнителни лица и образувания, които се ползват от режима или го подкрепят*, по-специално към лицата и образуванията, *които финансират* или оказват логистична подкрепа на режима, особено на апарата за сигурност, или които подкопават усилията за мирен преход към демокрация в Сирия“⁵⁰.

146. Това намерение е закрепено посредством изменение на член 4, параграф 1 от Решение 2011/273, който след промяната предвижда: „[з]амразяват се всички финансови средства и икономически ресурси, принадлежащи [на] лица, отговорни за жестоките репресии срещу гражданското население в Сирия, както и [на] *физически или юридически лица, които се ползват от режима или го подкрепят*, и свързаните с тях физически и юридически лица“⁵¹.

147. Разширяването на критерия за вписване е закрепено в Регламент № 878/2011 за изменение на Регламент № 442/2011. Член 5, параграф 1 от последния след изменението се отнася освен до категорията на лицата, отговорни за тежките репресии спрямо гражданското население в Сирия, и до „лица и образувания, *които получават ползи от или подкрепят режима*, или лица и образувания, свързани с тях“⁵².

148. След това с Решение 2011/782 се отменя Решение 2011/273 и мерките, въведени с последното, както и допълнителните мерки се обединяват в един-единствен правен акт. Член 18, параграф 1 от Решение 2011/782 относно ограниченията за достъп, както и член 19, параграф 1 относно замразяването на финансовите средства и икономическите ресурси се прилагат и по отношение на лицата, „които получават ползи от режима или го подкрепят“. Решение 2011/782 се прилага с Регламент № 36/2012, с който се отменя Регламент № 442/2011.

149. Това разширяване на обхвата на критерия за включване в списъците на лицата, чиито финансови средства се замразяват, се съчетава с въвеждането на допълнителни ограничителни мерки, като забрана за инвестиране в сектора на суровия нефт, забрана за участие в някои инфраструктурни проекти и в инвестиции, осъществени в рамките на тези проекти, както и забрана за доставяне на сирийски монети и банкноти за Централната банка на Сирия.

50 — Курсивът е мой.

51 — Вж. член 1, точка 3 от Решение 2011/522. Курсивът е мой.

52 — Вж. член 1, точка 3 от Регламент № 878/2011. Курсивът е мой.

150. От 2011 г. насам стратегията на Съюза се изразява следователно в налагане на общи ограничителни мерки като забраната за инвестиране в икономически сектори и едновременно на индивидуални ограничителни мерки като мерки за замразяване на финансови средства и икономически ресурси. Нови мерки се въвеждат, докато продължават репресиите срещу гражданското население, за да се засили натискът върху сирийския режим и той да бъде принуден да промени поведението си. Следователно констатираната тежка ситуация в Сирия и отсъствие на напредък налагат въвеждането на допълнителни ограничителни мерки.

151. По отношение на мерките за замразяване на финансови средства обхватът на критерия за вписване се разширява така, че да обхване категорията лица и образувания, които се ползват от режима или го подкрепят.

152. Видно от съображение 4 от Решение 2011/522, целта на това разпространение на критерия за вписване е да се възпрепятства финансовата и логистична подкрепа, която се оказва на режима от определени лица и образувания. Всъщност според преценката на Съвета чрез препятстване на такава подкрепа ще може да бъде постигната целта за прекратяване на насилието, упражнявано от режима на Башар ел Асад.

153. С въвеждането на този критерий за вписване Съветът е приел, че замразяването на финансовите средства, които принадлежат на лица и образувания, ползващи се от режима, може да допринесе за отслабването на последния, като се намали подкрепата, която му се предоставя от тази категория лица и образувания.

154. В тази връзка е важно да се потвърди, че Съветът се ползва с широка свобода на преценка при определянето на общите правила, свързани с критериите за вписване. Припомням, че Съдът се е произнесъл в този смисъл в точка 120 от решение Съвет/Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (EU:C:2013:776).

155. От съображения 2—4 от Решение 2011/522 е видно, че целта на Съвета е да се прекратят жестоките репресии, водени от сирийския президент Башар ел Асад и неговия режим срещу собственото му население, задържаните демонстранти да бъдат освободени, да се разреши свободен достъп до сирийската територия на международните хуманитарни организации, организациите по правата на човека и медиите и да се постави началото на реален национален диалог с участието на всички страни.

156. Предвид значението и естеството на преследваните цели Съветът е имал право да приеме, че е необходимо да се разшири приложното поле на ограничителните мерки по отношение на лица извън кръга на ръководителите на съответните трети държави. Именно той трябва да прецени дали предвид резултатите от предходните ограничителни мерки е целесъобразно или не да се разшири обхватът, за да се засили натискът върху съответна трета държава.

157. Освен това на Съвета е позволено да прецени, че ако разглежданите ограничителни мерки се отнасят само до ръководителите на сирийския режим, а не и до лицата, които се ползват от него и го подкрепят, би могло преследваните от Съвета цели да не бъдат постигнати, тъй като ръководителите лесно биха могли да получат подкрепа, и по-конкретно необходимата им финансова такава, за да продължат репресиите срещу гражданското население, чрез други лица, заемащи ръководни постове в институции на сирийската държава⁵³, или със значима икономическа позиция в нея. Следователно Съветът е имал основание законосъобразно да приеме, че налагането на ограничителни мерки срещу категорията лица и образувания, които се ползват от режима на съответна трета държава и които поради това са свързани с него, е от естество да допринесе за упражняването на натиск върху този режим, с който да се прекратят

53 — Вж. в тази връзка решение Mayaleh/Съвет (T-307/12 и T-408/13, EU:T:2014:926, т. 147).

или намалят репресиите срещу гражданското население⁵⁴. Следователно решението на Съвета да разшири приложното поле на ограничителните мерки и по отношение на лицата, които се ползват от режима, е в съответствие с основната функция на мерките, чието предназначение е да се прекрати насилието, упражнявано от авторитарен режим като сирийския, а именно функцията по оказване на принуда с цел постигане на промяна в ситуацията или поведението⁵⁵.

158. Определянето от Съвета на общи правила, свързани с критериите за вписване, почива неизбежно на презумпции, доколкото тези правила се определят въз основа на оценка на поддържаната от категория лица връзка с режима и следователно на влиянието, което биха имали ограничителните мерки върху преследването на определената от Съвета цел, която в случая е прекратяване на кървавите репресии срещу гражданското население в Сирия. С други думи, на етапа на определяне на критерия за вписване Съветът се основава по необходимост на оценка на потенциалния ефект от посочването на лица, принадлежащи към дадена категория, върху постигането на преследваната цел.

159. В настоящия случай при определянето на общ критерий за вписване Съветът е чел, че облагодетелстването от политиките, провеждани от сирийския режим, предполага съществуването на отношения на близост с него. Включвайки тази категория лица в обхвата на мерките за замразяване на финансови средства, същите биха могли да допринесат за отслабването на режима. С тази своя преценка Съветът остава в границите на широката свобода на преценка, която, както посочих, следва да му бъде призната.

2. Приложение на общия критерий за вписване

160. Налагането на ограничителни мерки на г-н Anbouba свидетелства за волята на Съвета да включи някои ръководители на предприятия в категорията на лицата, които се ползват от сирийския режим или го подкрепят.

161. В тази връзка Съветът е приел, както е видно от точка 32 от решение T-563/11 и точка 42 от решение T-592/11, че ръководителите на основните сирийски предприятия могат да бъдат определени като лица, свързани със сирийския режим, тъй като търговските дейности на посочените предприятия не могат да просперират, ако не се ползват от благоразположението на режима и в замяна не му оказват известна подкрепа.

162. Следователно Съветът е установил взаимовръзка между двата компонента на критерия за вписване, който, припомням, включва алтернативно категорията на лицата, които се ползват от режима или го подкрепят. По този начин Съветът е приел, че дадено лице не може да се ползва от режима, без да го подкрепя.

163. Взаимовръзката между двата компонента на критерия за вписване е изразена в първоначалните мотиви за вписването на г-н Anbouba, а именно „Председател [на SAPCO]. Оказва икономическа подкрепа на сирийския режим“. Мотивите в приложение II към Регламент № 36/2012 също се основават отчасти на наличието на финансова подкрепа от страна на г-н Anbouba за сирийския режим.

164. Видно от тези мотиви, Съветът се позовава на икономическото положение на г-н Anbouba, за да стигне до заключението, че същият подкрепя икономически режима на Башар ел Асад.

54 — Пак там, т. 148.

55 — Вж. *Beaucillon*, С. Op. cit., p. 485.

165. Устните състезания пред Общия съд дават възможност на Съвета да подкрепи посочените мотиви с фактически данни, които установяват, от една страна, значимото икономическо положение на г-н Anbouba, а от друга — наличието на бизнес отношения между него и лице, приближено до Башар ел Асад, както и упражняването от страна на г-н Anbouba на управленски функции в икономическия сектор. Тези фактически данни са изложени в точка 33 от решение T-563/11 и точка 43 от решение T-592/11.

166. В точка 38 от решение T-563/11 и точка 48 от решение T-592/11 Общият съд се позовава също така на авторитарния характер на сирийския режим и упражнявания строг контрол от страна на държавата върху сирийската икономика, въз основа на което преценява, че Съветът е можел с основание да приеме като емпирично правило факта, че дейностите на един от основните бизнесмени в Сирия, осъществявани в множество икономически сектори, не биха могли да просперират, ако същият не се ползва от благоразположението на този режим и в замяна не му оказва известна подкрепа.

167. Именно въз основа на тази фактическа база Общият съд приема, че Съветът е приложил по отношение на г-н Anbouba презумпция за подкрепа на сирийския режим.

168. Макар да съм съгласен с извода, до който достига по същество Общият съд, а именно че Съветът е удовлетворил тежестта на доказване, която пада върху него, не съм убеден, че след като е идентифициран критерият за вписване, проверката за прилагането му трябва да се осъществи, като се прибегне до използване на понятието презумпция и като се преценява всеки път дали същата почива на законова база, дали е пропорционална и оборима.

169. Според мен настоящите дела доказват, че разсъждения, изцяло организирани около понятието за презумпция, по-скоро усложняват, а не опростяват анализа. Освен това използването на това понятие води до парадоксалната ситуация, в която колкото фактическата база на презумпцията е по-солидна, толкова по-уязвима е оборимостта на тази презумпция и следователно тя става принципно оспорима.

170. Следователно считам, че е по-ясно и същевременно в по-голямо съответствие с практиката на Съда просто да се провери дали с оглед на критерия за вписване, предвиден в общите правила за съответните ограничителни мерки, Съветът е удовлетворил или не тежестта на доказване, която пада върху него. За тази цел съдът на Съюза трябва да определи дали с оглед на представените от Съвета данни и доказателства е в състояние да приеме, че мотивите, на които се основава вписването на дадено лице, са достатъчно обосновани. По-конкретно в ситуация като тази, предмет на настоящите жалби, съдът на Съюза трябва да провери дали съответната мярка е била приета въз основа на точни и конкретни данни и доказателства, които позволяват да се установи, че вписаното лице се облагодетелства от икономическата политика, провеждана от ръководителите на третата държава, или че ги подкрепя.

171. Разбира се, ако иска да осъществи реалистичен контрол, съдът на Съюза трябва напълно да отчита контекста, в който се вписват съответните ограничителни мерки. Ясно е, както ще обясня по-подробно в следващото изложение, че когато такива мерки се отнасят до трета държава, в която има гражданска война и която се управлява от авторитарен режим, спешният характер на ситуацията и трудностите при разследването не позволяват на съда на Съюза да изисква висока степен на доказване. Тогава той би трябвало да приеме, че след като Съветът му представи съвкупност от точни, конкретни и съгласувани улики в подкрепа на мотивите за вписване, той е удовлетворил тежестта на доказване, която пада върху него.

172. Поради резервираността си относно използването на понятието за презумпция на етапа на прилагане на критерия за вписване считам, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е организирал изцяло изложението си около това понятие. Следва обаче да се припомни, че според постоянната съдебна практика, ако мотивите на решение на Общия съд

разкриват нарушение на правото на Съюза, но неговият диспозитив изглежда обоснован по други правни съображения, жалбата трябва да бъде отхвърлена⁵⁶. Тоест, доколкото приемам извода по същество на Общия съд, а именно че Съветът е удовлетворил възложената му тежест на доказване, настоящите жалби не следва да бъдат уважени.

173. Съгласно извода на Общият съд мотивите, на които се основава вписването на г-н Anbouba, могат да бъдат разглеждани като достатъчно обосновани.

174. Всъщност, доколкото Общият съд е бил изправен пред общоизвестни и същевременно неоспорени факти, той е можел основателно да приеме, че възложената на Съвета тежест на доказване е удовлетворена.

175. Освен това предвид характерните особености на сирийския режим, както и контекста на гражданска война в Сирия, Общият съд не може да бъде упрекнат, че не е изискал от Съвета да му представи допълнителни доказателства.

а) Общоизвестните факти

176. С основание Общият съд в точка 38 от решение T-563/11 и точка 48 от решение T-592/11 акцентира върху отношенията на взаимозависимост между бизнес средите в Сирия и режима на Башар ел Асад.

177. Наличието на такива връзки представлява съгласно Общия съд „емпирично правило“. Иначе казано, става дума за общоизвестен факт.

178. В тази връзка трябва да се уточни, че в производството по обжалване на съдебно решение съдебната практика изключва по принцип контрола дали даден факт е общоизвестен или не, с изключение на случаите на изопачаване на фактите⁵⁷.

179. Във всеки случай отбелязвам, че съществуването на отношения на взаимозависимост между бизнес средите в Сирия и режима на Башар ел Асад е видно от множество изследвания, свързани с този режим.

180. Общоизвестен факт в тази връзка е, че при този авторитарен режим, доминиран от лидерската позиция на поддръжници на Баас, достъпът до политически и икономически ресурси се осъществява посредством институции като партията Баас, разузнавателните служби и армията.

56 — Вж. по-специално решение *Artegodan/Комисия* (C-221/10 P, EU:C:2012:216, т. 94 и цитираната съдебна практика).

57 — Според Съда „следва да се отбележи [...] на първо място, че по принцип лицето, което изтъква факти в подкрепа на искане, трябва да докаже верността им (вж. в този смисъл решение [...] *Brunnhöfer*, C-381/99, [EU:C:2001:358], т. 52) и че макар това правило да не се спазва, когато се изтъкват общоизвестни факти, констатацията на общоизвестния характер на фактите или на липсата на такъв е от компетентността на първоинстанционния съд и представлява фактическа преценка, която освен в случаи на изопачаване не попада под контрола на Съда в рамките на обжалването (вж. в тази връзка решение [...] *CXВП/Celltech*, C-273/05 P, [EU:C:2007:224], т. 39 и 45 и цитираната съдебна практика)“ (вж. определение *Provincia di Ascoli Piceno и Comune di Monte Urano/Apache Footwear и др.*, C-464/07 P(I), EU:C:2008:49, т. 9).

181. От 90-те години насам режимът успява да получи подкрепата на буржоазията, занимаваща се със стопанска дейност, по-специално в рамките на изборните консултации, като ѝ дава възможност да влезе в Парламента⁵⁸. Вследствие от това тази социална група има възможността да защитава секторни интереси в рамките на режима⁵⁹. Тази система на съгласителство, основано на интереси, е осигурила и продължава да представлява основата на режима на Баас⁶⁰.

182. Освен това започнатият от Башар ел Асад процес по либерализация на икономиката не трябва да отклонява вниманието от продължаващия строг контрол на държавата върху сирийската икономика⁶¹. Тъй като последната остава силно регулирана и субсидирана, процесът на либерализация се отличава със селективния си характер⁶². Това явление допринася за появата на „клиентелистка бизнес буржоазия“⁶³, като режимът е белязан от корупция в администрацията⁶⁴.

58 — Вж. *Belhadj*, S. La Syrie de Bashar al-Asad—Anatomie d'un régime autoritaire. Belin, Paris, 2013, p. 267 et 268.

59 — *Ibid.*, p. 270 et 271.

60 — *Ibid.*, p. 272.

61 — *Ibid.* Авторът посочва, че независимо от заявената воля за преминаване от планова и протекционистична икономика към пазарна и отворена икономика, „по-голяма част от висшите ръководители [поддръжници на Баас] начело с Башар [ел Асад] не крият, че искат да запазят пълно господство над процеса на трансформация на структурите на националната икономика“ (p. 297 et 298).

62 — Вж. *Friberg Lyme*, R. Sanctioning Assad's Syria — Mapping the economic, socioeconomic and political repercussions of the international sanctions imposed on Syria since March 2011. Danish Institute for International Studies Report 2012:13. Авторът посочва съответно p. 15 et 18:

„The liberalisation process proved, however, selective and partial as the economy overall remained highly regulated and subsidized. [...] the economy remained restrained by a bloated, corrupt and ineffective public administration“.

„The process [of liberalisation] largely benefitted the educated, urban, upper middle class and saw the rise of economic oligarchs who extracted considerable wealth from virtual monopolies on newly opened business opportunities, particularly in sectors like oil, telecoms, pharmaceuticals and chemicals, electronics, agro-business and tourism, while midrange investment activity was lacking“.

63 — Вж. *Belhadj*, S. *Op. cit.*, p. 344.

64 — Вж. Syria Under Bashar (II): Domestic Policy Challenges. International Crisis Group, Middle East Report, No 24, 11.2.2004, съответно p. 3 et 11:

„Syria developed a quasi-corporatist system, built around patron-client relations and a widespread network of economic allegiance and corruption“.

„[T]he economic and the political are interlinked: deep public sector reforms would undermine patronage and clientelism. [...] Likewise, widespread corruption is a central feature of the system, affecting all administrative levels and regulating entire facets of the economy. [...] [P]rivate sector businessmen who took advantage of economic liberalisation have become major beneficiaries of corruption. As a result, they have monopolised most of the new lucrative markets“.

183. Така се установяват тесни връзки, често с фамилни разклонения, между бизнесмени, стремящи се да се възползват от отварянето на сирийската икономика, и управляващия режим. И докато режимът си осигурява по този начин политическата и финансова подкрепа от страна на ръководителите на предприятия, последните имат възможност да използват връзките си с режима, за да просперират търговските им дейности⁶⁵. Именно така са се развили отношения на взаимозависимост между бизнес средите и управляващия режим⁶⁶. Търговският елит се превръща по този начин в основен стълб за подкрепа на режима⁶⁷.

184. С оглед на тези данни Общият съд с основание е можел да се позове на отношенията на взаимозависимост между бизнес средите и сирийския режим, за да приеме, че те са сериозен признак за оказваната подкрепа от ръководител на предприятие като г-н Anbouba на сирийския режим.

185. Освен това Общият съд основава разсъждението си на поредица от неоспорени факти.

б) Неоспорени факти

186. Г-н Anbouba е председател на SAPCO, основно дружество в сектора на хранително-вкусовата промишленост (SAPCO притежава 60 % пазарен дял в сектора на соевото масло).

187. Освен това г-н Anbouba ръководи няколко действащи дружества в областта на недвижимите имоти и образованието.

188. Не е оспорено, а и посочените факти го показват, че бизнесът на г-н Anbouba просперира едновременно с процеса на отваряне на сирийската икономика, започнат от режима на Башар ел Асад. Тази причина е достатъчна, за да се констатира, че включването в списъците на г-н Anbouba съответства на първия компонент на критерия за вписване, който се отнася до категорията лица, ползващи се от сирийския режим.

65 — Вж. *Friberg Lyne*, R. Op. cit. Авторът посочва съответно стр. 20 и 21:

„[A]n organic alliance between elites within military, security and civilian state institutions and an emerging class of private sector entrepreneurs became a vital pillar of regime power. The selective liberalisation process provided instruments for co-opting and re-organising networks of allegiance and patronage as the resources generated by the economic openings and economic regulation were, first and foremost, exploited by regime elites and their close allies [...]. The new organic networks often involved close kinship between security, military and state officials and a new generation of business entrepreneurs“.

„The lion's share of the new opportunities and market openings went to a small group of individuals associated with the regime, either through family ties and/or through public governmental positions in the military and security services. The new entrepreneurial elite received licensing and concessions within the public services and could delegate management to gain the most profitable projects, benefit from tailor-made regulation, and enjoy privileged access to foreign investments and expatriate Syrian and Arab business communities [...]. They were therefore the ones largely benefitting from the opportunities arising from liberalisation, especially within sectors such as energy (oil and gas), telecoms and IT, duty free zones, pharmaceuticals, chemicals, electronics, agro-business, tourism and car dealerships. [...] These people therefore owed their fortunes (or large parts thereof) to their organic relationship with regime insiders. By gathering patronage networks [...], the regime not only undercut any other collective action to rally private sector businesspeople against the regime, but by creating strategic openings to benefit its allies (and family members), the regime also assured themselves of allies through interdependence“.

66 — Ibid. Авторът отбелязва р. 24:

„[T]he lucrative business openings, brought about by the liberalisation process, primarily benefitted an emerging entrepreneurial business class due to its organic and tightly knit (often family) ties to the inner core of the regime, creating a high degree of interdependence – and to some degree blurring of the distinction – between the two“.

67 — Ibid. Авторът отбелязва бележката под линия, р. 21:

„The new elites even challenged the Ba'ath traditionalists as they began seeking political representation. The party's importance as a mobilising driver for the regime declined and was to some degree taken over by the new commercial elite. This was clearly demonstrated in the presidential referendum in 2007 where the business elite mobilised regime support, covering the costs of all meeting venues in the country. These networks have been highly active in organising and financing demonstrations and *shabihas* in favour of the regime during the uprising of 2011“.

189. Г-н Anbouba посочва, че прилагането на ограничителни мерки по отношение на физически лица поради икономическото и социалното им положение, независимо от тяхното лично поведение, било в противоречие с практиката на Съда, свързана с мерките за замразяване на финансови средства. Според мен не е така. Достатъчно солидната фактическа база, която изисква Съдът след постановяването на решение Комисия и др./Kadi (EU:C:2013:518), е в тясна зависимост от критерия за вписване, предвиден в общите правила, свързани със съответните ограничителни мерки, за определянето на който Съветът се ползва, както вече посочих, с широка свобода на преценка. В настоящия случай извлечената облага от провежданите от режима политики може да бъде напълно доказана от Съвета, като се изтъкне, въз основа на обективни данни, каквито са развиваните търговски дейности от страна на г-н Anbouba, икономическото положение, придобито от същия при настоящия режим, без да се доказва специално лично поведение.

190. Освен това други неоспорени факти свидетелстват, че г-н Anbouba действително попада в персоналното приложно поле на другия компонент на критерия за вписване, а именно относно лицата, подкрепящи сирийския режим.

191. Г-н Anbouba признава, че от 2007 г. до април 2011 г. е бил един от деветте членове на управителния съвет на Cham Holding, най-голямото частно дружество в Сирия, съпредседателствано от братовчедата на сирийския президент Башар ел Асад, Rami Makhlouf.

192. Последният, както и брат му Ehab, е голям сирийски бизнесмен. Двамата контролират редица големи предприятия. Комисията отбелязва в изявлението си при встъпване, без това да е оспорено, че някои от тези предприятия осъществяват дейност въз основа на лицензи, издадени в резултат от процеса на отваряне на икономиката за частни предприятия, често контролирани от членове на семейството на сирийския президент.

193. Както подчертава Комисията, без това да е било оспорено от г-н Anbouba, дружеството Cham Holding, което развива дейност в множество икономически сектори посредством дъщерните си дружества, е свързано с режима на Башар ел Асад именно поради роднинството му с Rami Makhlouf. Г-н Anbouba сам отбелязва, че това образувание е „известно с близостта си със сирийския държавен апарат“⁶⁸.

194. Следователно самото участие на г-н Anbouba в управителния съвет на Cham Holding до неотдавна доказва наличието на отношения на близост между него и режима на Башар ел Асад.

195. Въз основа на това неоспорено фактическо обстоятелство Общият съд е можел основателно да изведе от наличието на бизнес връзки между г-н Anbouba и приближено до Башар ел Асад лице, че с оглед на авторитарния характер на режима и строгия контрол, упражняван от държавата върху сирийската икономика, г-н Anbouba не би могъл да развива търговските си дейности, без опората, осигурена в негова полза от режима, и без в замяна да му оказва известна подкрепа.

196. Впрочем Общият съд е отчел в съображенията си факта, че положението на г-н Anbouba не е съпоставимо с това на който и да било друг ръководител на предприятие. С други думи, положението на г-н Anbouba се отличава с многообразието от икономически сектори, в които той успешно развива дейност, както и с бизнес отношенията, които поддържа с бизнесмен, близък до управляващия режим.

68 — Вж. стр. 7 от писменото му становище в отговор на изявлението при встъпване на Комисията.

197. Положението на г-н Anbouba се характеризира и с признанието му, че е бил генерален секретар на търговско-промишлената камара в град Homs от 2004 г. до 2008 г. Това неоспорено фактическо обстоятелство представлява сериозен признак за влиянието, упражнявано от г-н Anbouba в рамките на процеса на селективно отваряне на сирийската икономика. Предвид характера на сирийския режим и начина, по който е проведен процесът на либерализация на икономиката, има основание да се приеме, че г-н Anbouba е успял да се облагодетелства от така изпълняваната функция, за да развие бизнеса си, както и че при всички случаи тази функция свидетелства за сигурна връзка с режима на Башар ел Асад⁶⁹.

198. Накрая е важно да се уточни, че г-н Anbouba не е оспорил нито авторитарния характер на сирийския режим, нито строгия контрол, упражняван от държавата върху сирийската икономика. Впрочем „тоталитарният“ характер на режима е приет от самия него в писмените му изявления⁷⁰.

в) Наличие на достатъчно солидна фактическа база

199. С оглед на всички общоизвестни и неоспорени факти Общият съд с основание е могъл да приеме, че Съветът е удовлетворил изискванията, произтичащи от възложената му тежест на доказване.

200. Всъщност сами по себе си тези фактически данни доказват, че г-н Anbouba попада в персоналното приложно поле на критерия за вписване, а именно сред лицата, които се ползват от режима или го подкрепят.

201. Освен това посочените фактически данни съставляват точни, конкретни и съгласувани улики за наличието на подкрепа от страна на г-н Anbouba за режима на Башар ел Асад. Следователно мотивите, на които се основава включването на г-н Anbouba в списъка за замразяване на финансови средства, са могли да бъдат приети за достатъчно обосновани.

202. При наличието на такава достатъчно солидна фактическа база Общият съд не е бил длъжен по никакъв начин да изиска от Съвета да му предостави допълнителни доказателства или данни.

203. Предвид ситуацията в Сирия би било нецелесъобразно да се увеличава тежестта на доказване, възложена на Съвета, и да се изисква от него да предостави други освен представените пред Общия съд обективни данни.

204. За да адаптира степента на доказване, която може да бъде изисквана от Съвета, към реалната ситуация в Сирия, съдът на Съюза трябва да вземе предвид факта, че в Сирийската арабска република се води гражданска война, която затруднява достъпа до доказателства и обективни данни. Този военен контекст се усложнява поради ширещата се в момента жестокост на терористичната групировка „Ислямска държава“. Самият г-н Anbouba признава, че настоящата ситуация в Сирия затруднява събирането на доказателства от Съвета⁷¹.

205. Освен това режимът, към който са насочени ограничителните мерки, е все още на власт, което изключва всякакво сътрудничество на Съюза с националните власти, за да се получат необходимите данни или доказателства.

69 — Вж. в тази *Friberg Lyme*, R. Op. cit., където в бележка под линия, р. 20 се посочва следното:
„Membership of the chambers began in the 1980s where it became a de facto prerequisite for acquiring a commercial, industrial record and business licenses [...]. [...] [T]he chambers of commerce have always been tied to the regime and have played a limited role in representing the interests of the wider merchant class“.

70 — Вж. т. 33 от жалбите.

71 — Вж. стр. 3 от писменото му становище в отговор на изявлението при встъпване на Комисията.

206. Накрая репресиите срещу гражданското население затрудняват на практика и дори правят невъзможно събирането на свидетелски показания от страна на противници на режима, които са в Сирия или имат роднини там и са приели самоличността им да бъде разкрита. Произтичащите затруднения при разследването и опасността, на която се излагат предоставящите информация лица, възпрепятстват намирането на точни доказателства за лично поведение в подкрепа на режима.

207. Преобладаващото в Сирия положение на война би трябвало да доведе до изменение на възложената на Съвета тежест на доказване. Запитан в тази връзка в заседанието, г-н Anbouba признава, че положението на война в Сирия затруднява събирането на доказателства и следователно поражда необходимост от реорганизация на релевантните в това отношение принципи.

208. С оглед на това положение Съветът удовлетворява възложената му тежест на доказване, ако представи пред съда на Съюза съвкупност от достатъчно конкретни, точни и съгласувани улики, които дават възможност да се установи наличието на достатъчна връзка между лице, на което е наложена мярка за замразяване на финансови средства, и режима, срещу който се води борба.

209. Следователно описаното по-горе положение изисква уравнивяването на тежестта на доказване. Макар действително да не е в съответствие с практиката на Съда, изведена от решение Комисия и др./Kadi (EU:C:2013:518), на лице, включено в списък за замразяване на финансови средства, да бъде възлагана тежестта относно представянето на отрицателни доказателства за липсата на основателност на мотивите за вписване, не би трябвало също тази съдебна практика, като изисква прекалено висока степен на доказване, да възлага на Съвета тежестта да представи невъзможни доказателства.

210. С оглед на тези съображения считам, както Общият съд е преценил по същество в обжалваните съдебни решения, че Съветът е удовлетворил тежестта на доказване, възложена му по силата на член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз съгласно тълкуването на Съда в решение Комисия и др./Kadi (EU:C:2013:518), като е основал мотивите за вписването на г-н Anbouba на съвкупност от общоизвестни и неоспорвани факти, които доказват в достатъчна степен съществуването на връзка между това лице и сирийския режим.

211. Освен това Общият съд е зачел възможността, която трябва да бъде предоставена на всяко вписано лице, което оспорва мярка за замразяване на финансови средства, да докаже, че въпреки наличието на сериозни признаци за включването му в категорията на лицата и образуванията, за които се отнася критерият за вписване, то не е свързано с режима на съответната трета държава.

212. Изложените в обжалваните съдебни решения мотиви свидетелстват за това, че Общият съд неколккратно е взел предвид възможността г-н Anbouba да докаже обратното, а именно че не се ползва от режима и че не го подкрепя. В тази връзка посочвам точки 41 и 42 от решение T-563/11 и точки 51 и 52 от решение T-592/11, както и точки 45—60 от решение T-563/11 и точки 63—76 от решение T-592/11, в които Общият съд е акцентирал върху възможността г-н Anbouba да представи насрещни доказателства, след което е разгледал представените от него данни и доказателства, насочени към установяването на допусната от Съвета грешка в преценката, състояща се в това, че Съветът е приел, че в качеството си на голям бизнесмен в Сирия г-н Anbouba е оказвал икономическа помощ на сирийския режим.

213. Следователно противно на твърденията на г-н Anbouba, Общият съд е зачел принципа на състезателност и правото му на защита.

214. Жалбите на г-н Anbouba не са насочени към действително оспорване на преценката на насрещните доказателства, която е направил Общият съд при разглеждането на предоставените от това лице данни и доказателства, с които то оспорва наличието на подкрепа от негова страна за сирийския режим. Във всеки случай, както вече посочих, доколкото Съветът е удовлетворил възложената му тежест на доказване във връзка с ограничителните мерки, Съдът не е компетентен да разглежда на етапа на обжалване начина, по който Общият съд е направил преценка на насрещните доказателства, представени пред него от г-н Anbouba⁷².

VIII – Заключение

215. С оглед на изложените съображения предлагам на Съда:

- да отхвърли жалбите, и
- да осъди г-н Anbouba да заплати съдебните разноски.

72 — Решение Hüls/Комисия (EU:C:1999:358, т. 65).